

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Juryrapport

De Kristalprijs 2023

Inhoud

1 De Transparantieladder	3
2 Voorwoord	14
3 Achtergrond	16
3.1 Criteria	16
3.2 De deelnemende organisaties	16
3.3 Nederlandse organisaties met een internationaal groepsverslag	17
3.4 Afbakening	18
3.5 Beoordelingsproces	18
3.6 Onafhankelijke beoordeling	18
4 De koplopers van dit jaar	20
4.1 Rol van de Jury	20
4.2 Eervolle vermeldingen	20
4.2.1 Internationaal: Thales Nederland en EquensWorldline	20
4.2.2 De snelste stijger: Schoeller Allibert	20
4.2.3 Dubbele materialiteit: NS en DSM	21
4.3 De Kristalprijs	21
4.3.1 Philips	21
4.3.2 FMO	21
4.3.3 Winnaar Kristalprijs 2023: Alliander	22
4.4 Evaluatie van de jury van de Transparantiebenchmark en de Kristalprijs	22
5 Trends in reporting	25
5.1 Sustainable Development Goals	25
5.2 Taskforce on Climate-related Financial Disclosures	26
5.3 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)	26
5.3.1 Verplichte externe zekerheid	27
5.3.2 Dubbele materialiteit	27
5.4 EU Taxonomy	28
5.5 OESO-richtlijnen voor internationale organisaties	28
5.6 Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CS3D)	29
6 Sectorvergelijking	30
6.1 Banken & Verzekeraars	31
6.3 Consumentenproducten	32
6.4 Dienstverlening	33
6.5 Energie, Olie & Gas	34
6.6 Handelsmaatschappij	34
6.7 Industriële goederen	35
6.9 Pharma	36
6.10 Retail	36
6.11 Technologie	37
6.13 UMC's en universiteiten	38
6.14 Vastgoed	38
6.15 Voedsel & Dranken	39
6.16 Overig	39
6.17 Nul-scorende organisaties	40
7 Bijlagen	41
7.1 Panel van Deskundigen en Jury	41
7.2 Nieuwkomers	42
7.3 Organisaties met een nul-score	43

1 De Transparantieladder

De Transparantieladder geeft een overzicht van de totaalscores van organisaties, inclusief de subscores op de zes verschillende categorieën. De organisaties die deel uitmaken van de Transparantiebenchmark zijn gerangschikt in de volgende categorieën: de kopgroep, de achtervolgers, het peloton, de achterblijvers en de nul-scores.¹

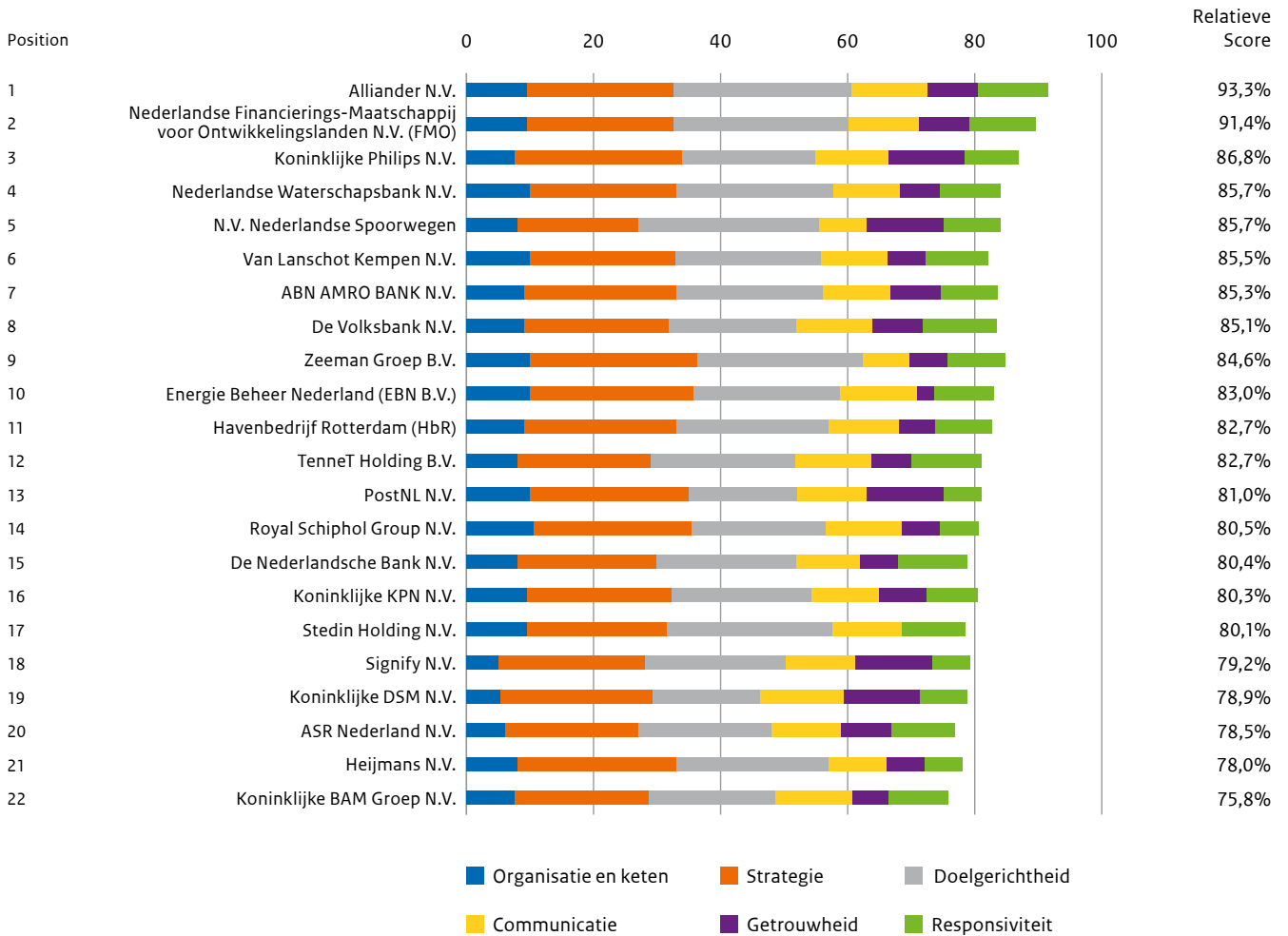
Organisatiecategorie	Plaatsen
Kopgroep	001 - 022
Achtervolgers	023 - 070
Peloton	071 - 130
Achterblijvers	131 - 249
Nul-scores	250 - 491

Criteriacategorie	Criteria	Max punten
Organisatie en keten	1 - 4	10
Strategie	5 - 11	27
Doelgerichtheid	12 - 13	28
Communicatie	14 - 16	12
Getrouwheid	17	12
Responsiviteit	18 - 20	11

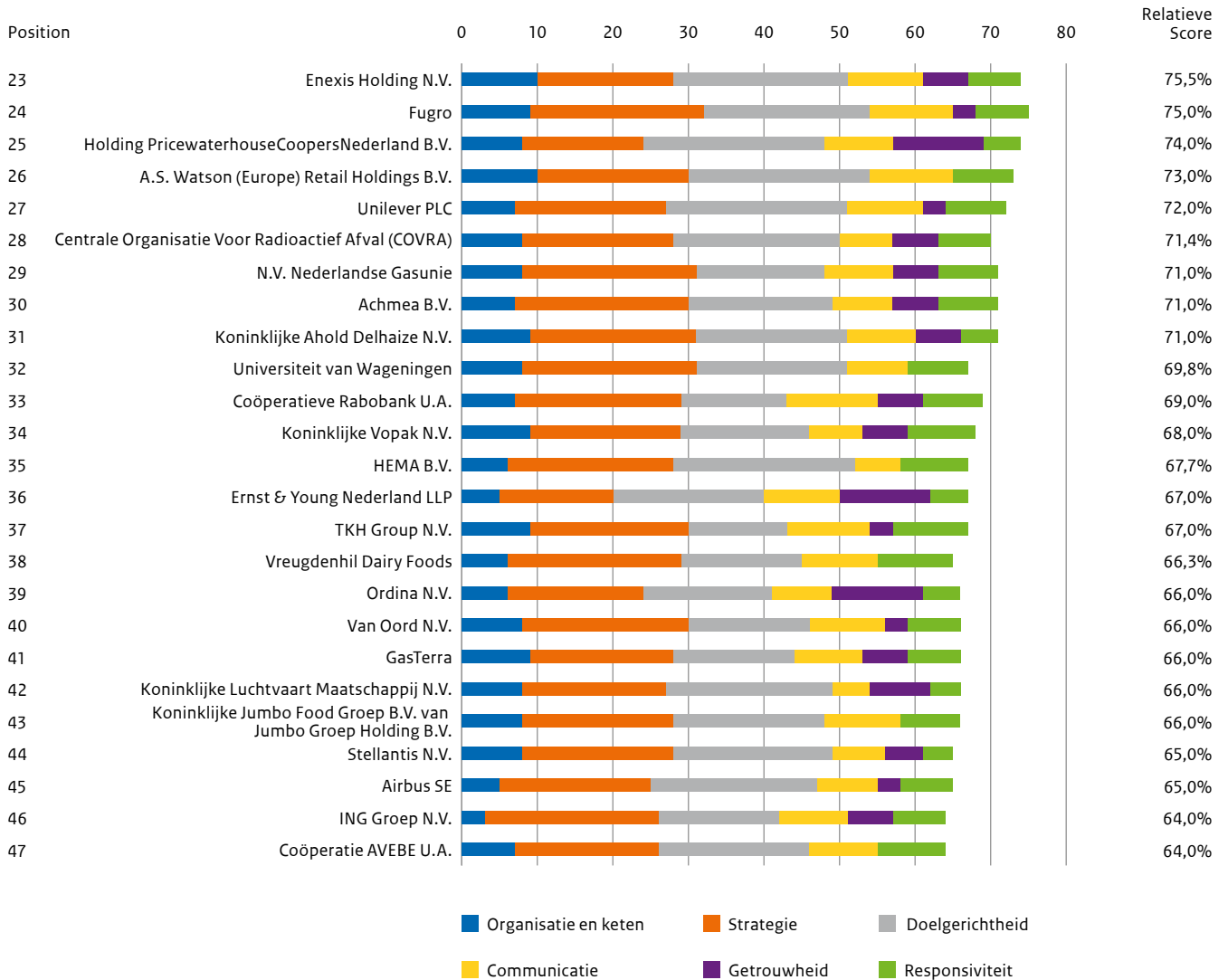
Bepaalde criteria kunnen als niet van toepassing erkend worden mits er een geldige reden aangeleverd wordt. De uiteindelijke score kan daardoor een relatieve score zijn, waarop de ranglijst is gebaseerd. De scores getoond per onderdeel zijn daarentegen de absoluut behaalde punten.

¹ Zie sectie 7.3 voor de lijst van organisaties met een nul-score.

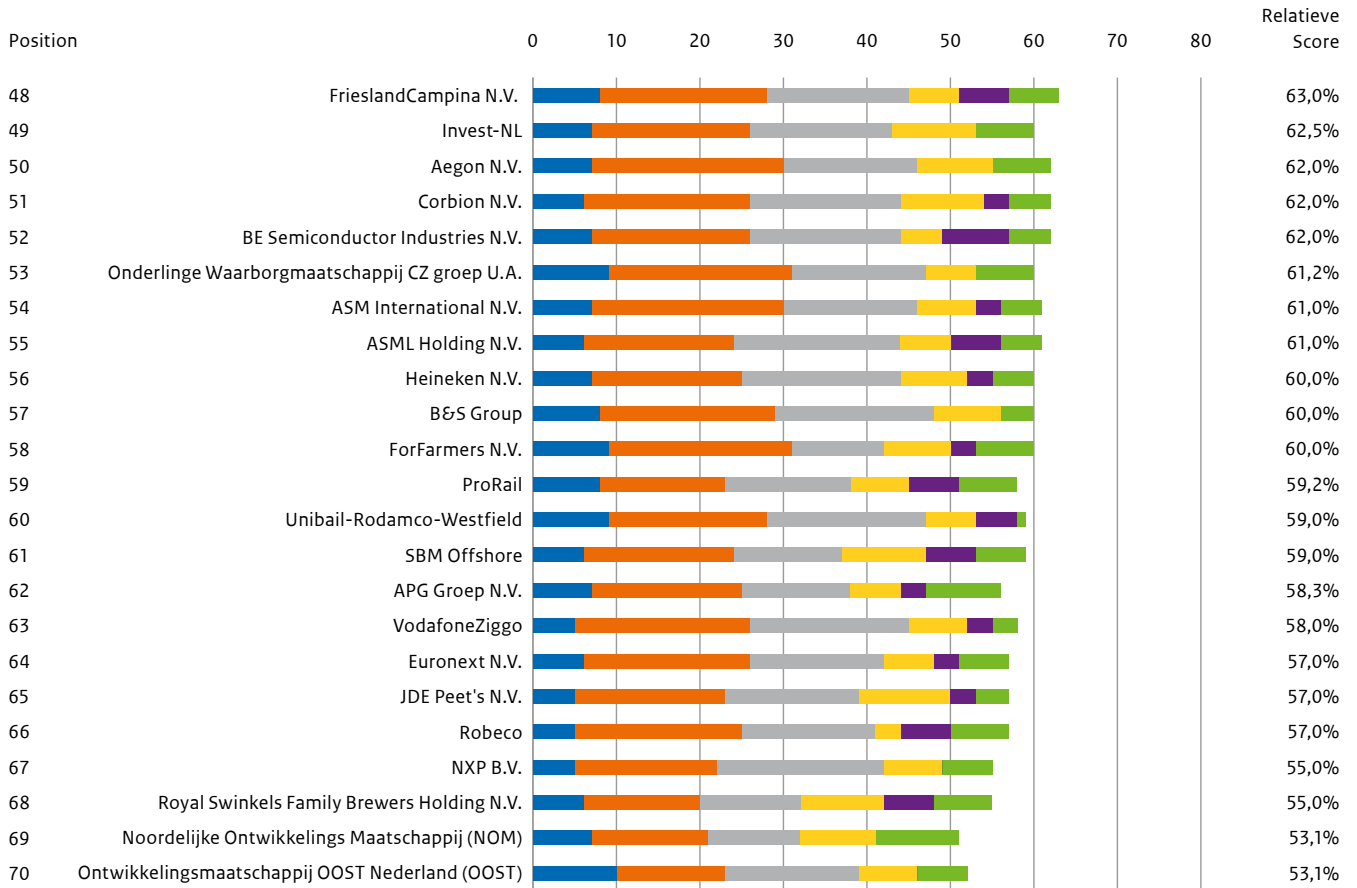
Koplopers

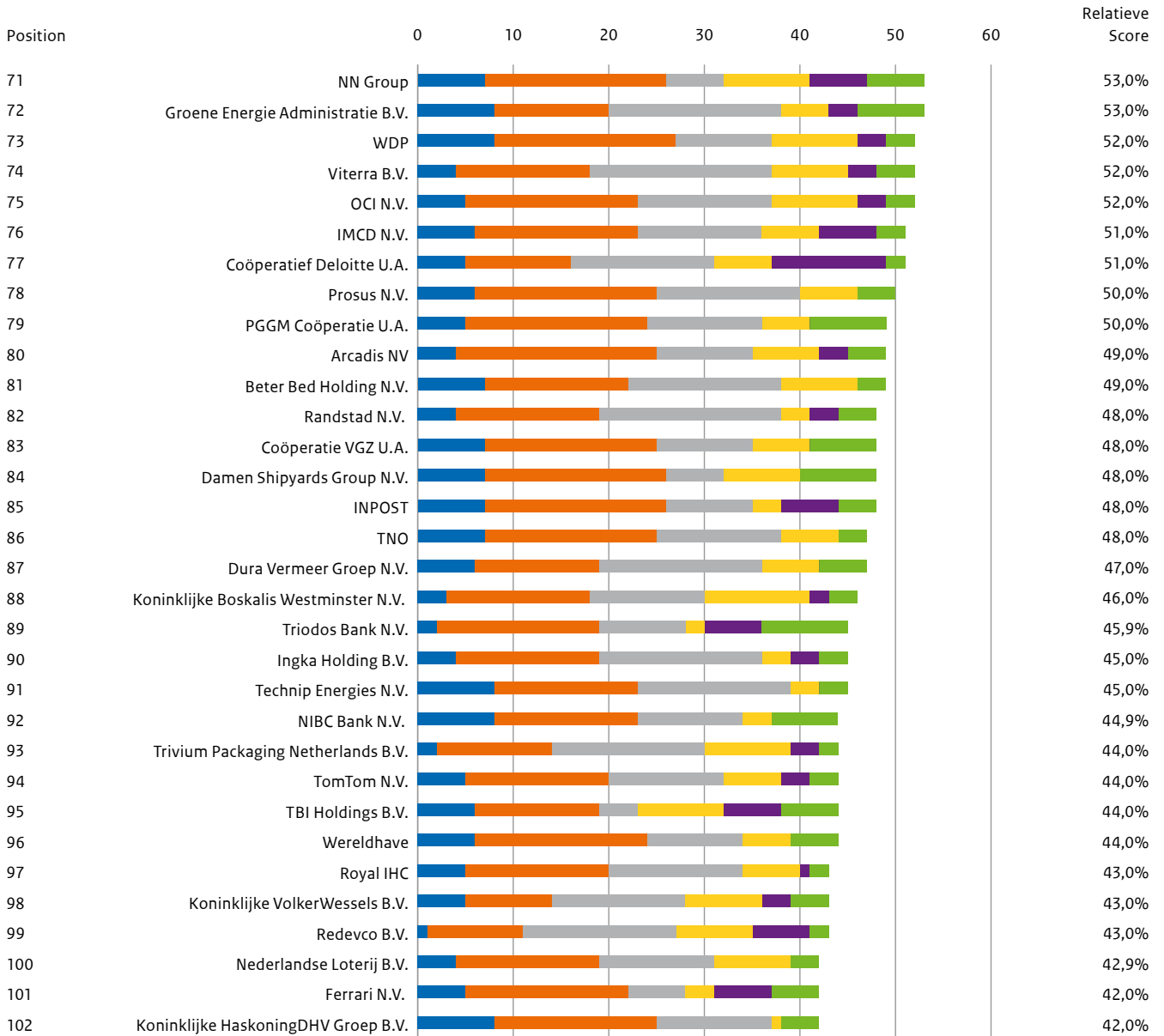
Achternvolgers

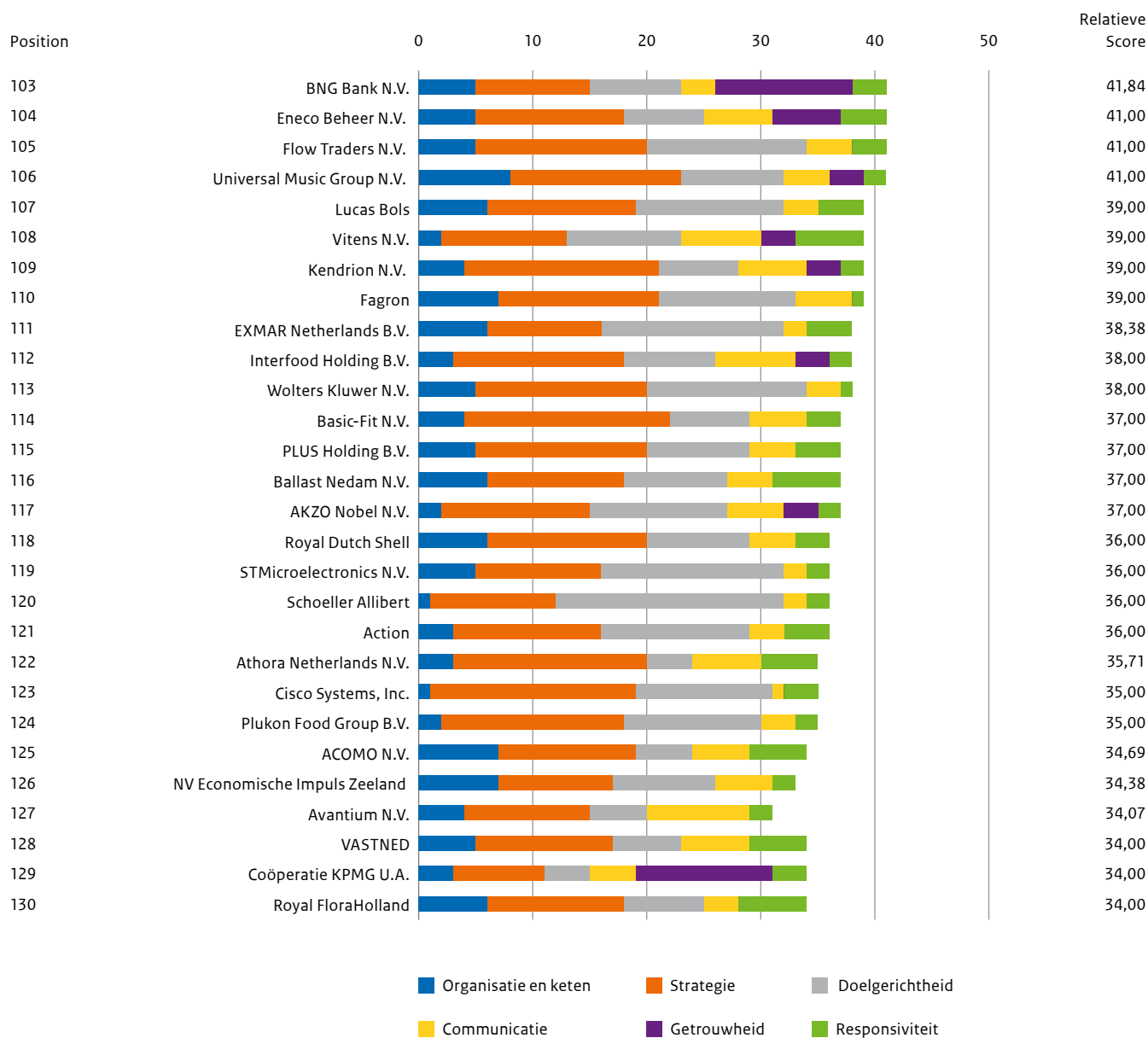
Achternvolgers - vervolg 2

Peleton

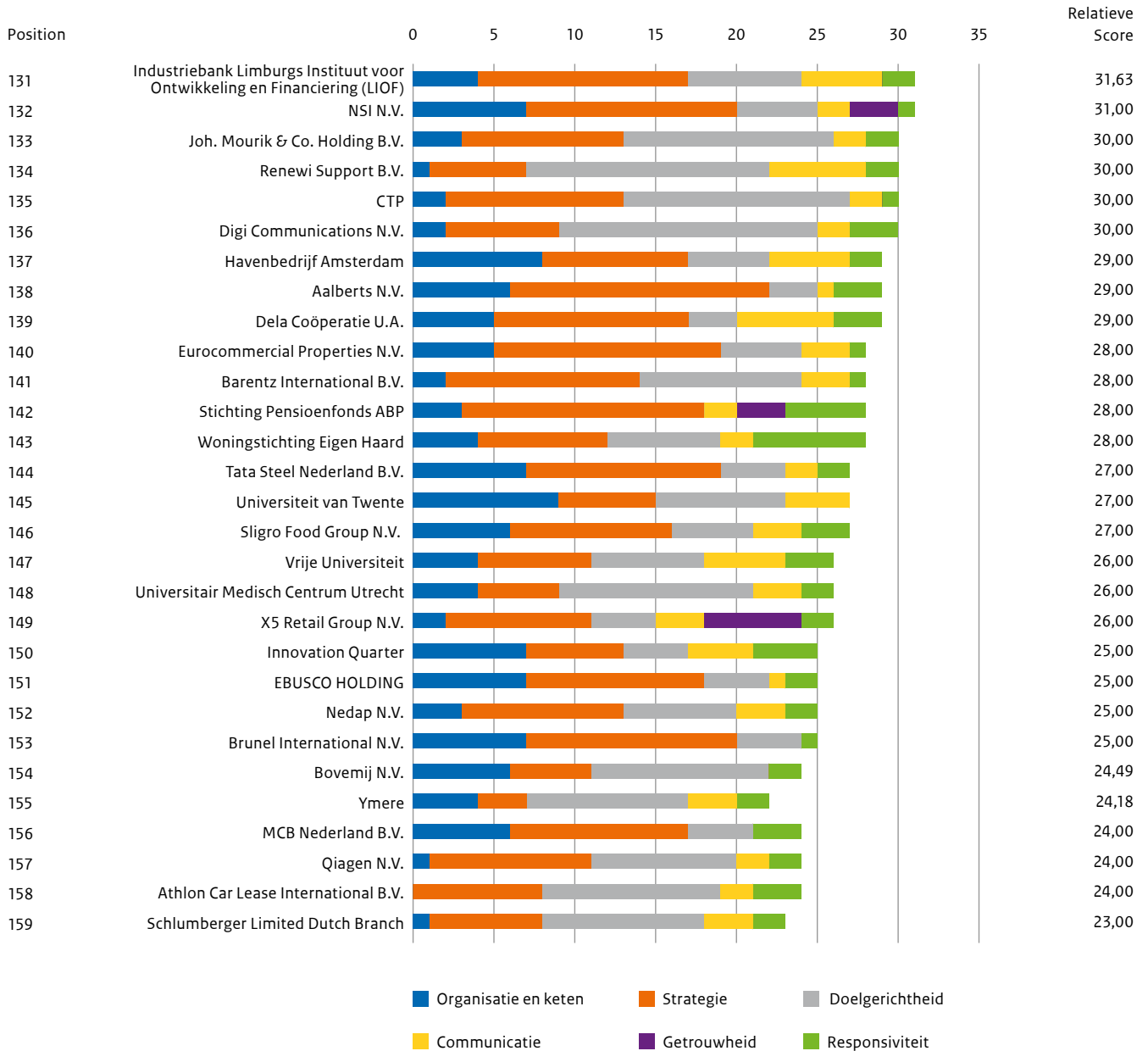

Peleton - vervolg

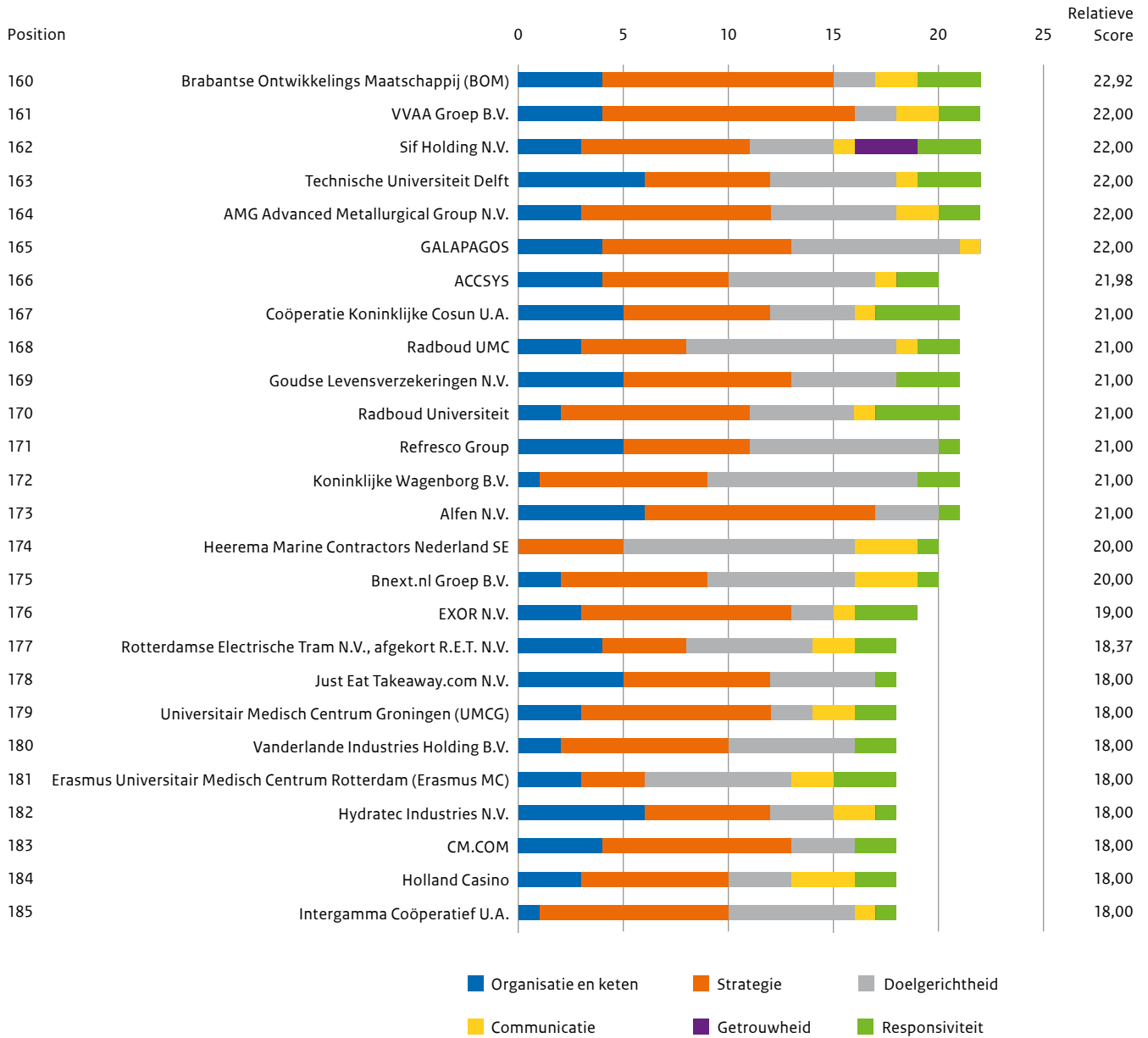

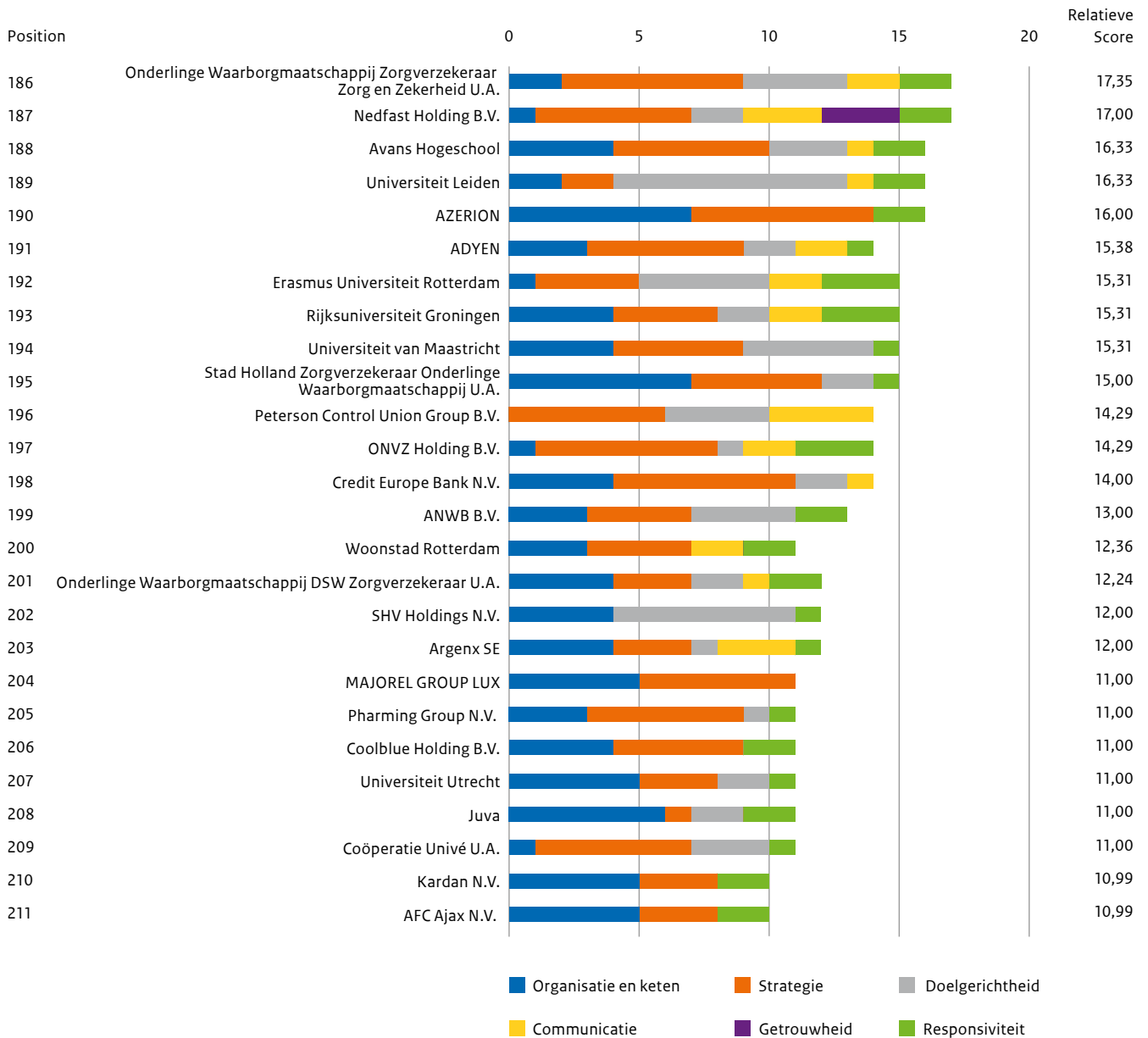
Achterblijvers

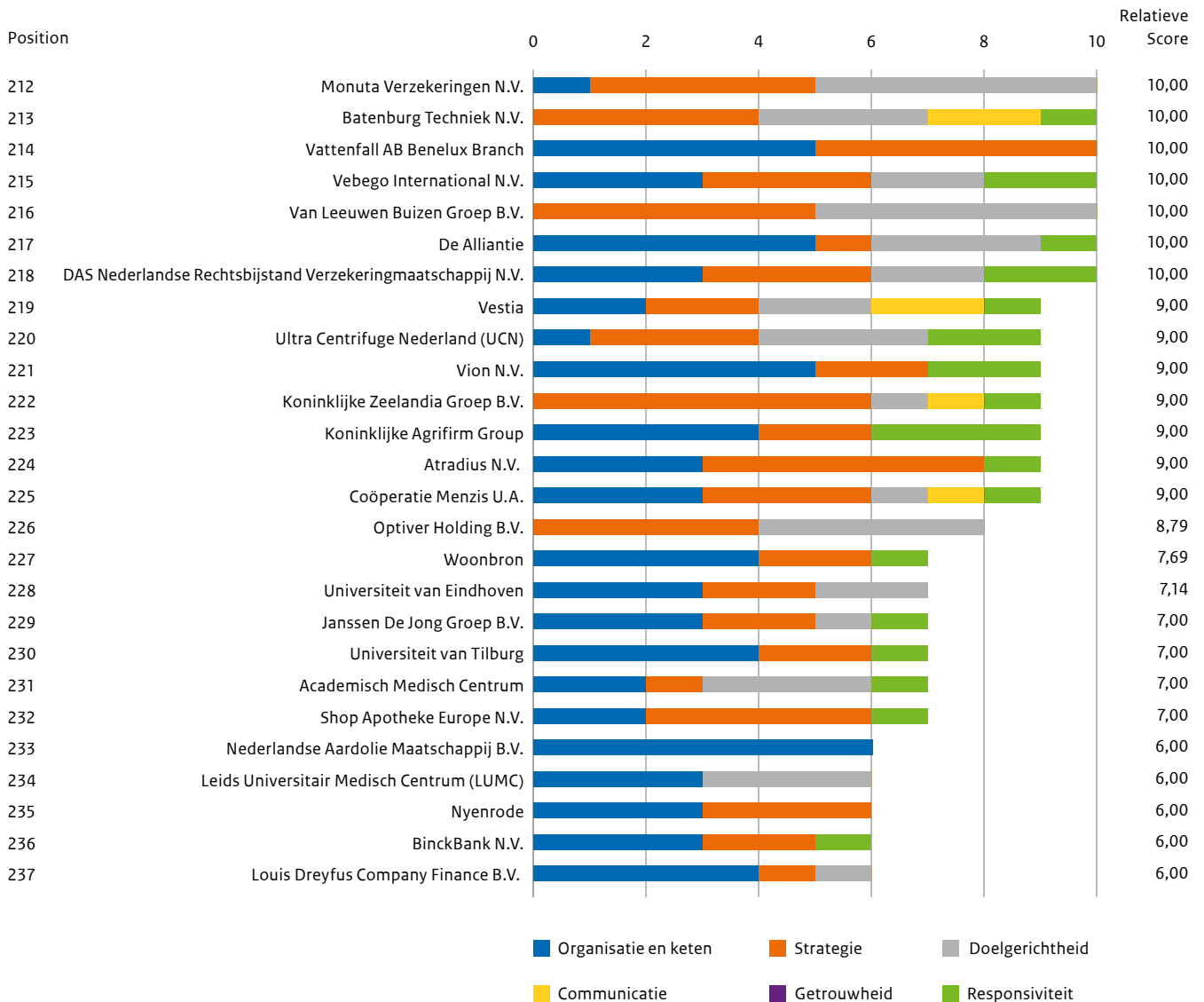
Achterblijvers - vervolg 1

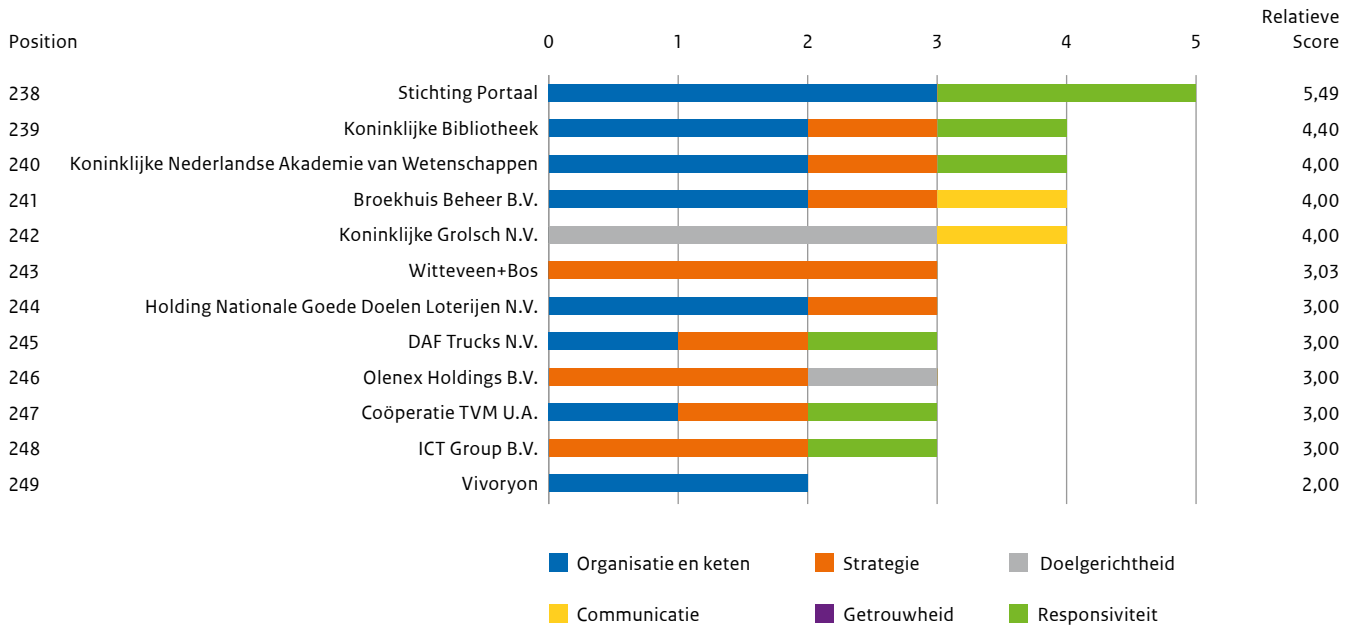
Achterblijvers - vervolg 2

Achterblijvers - vervolg 3

Achterblijvers - vervolg 4

2 Voorwoord

“Onschatbaar waardevolle bijdrage”

Voor u liggen de resultaten van de Transparantiebenchmark 2023, over het verslagjaar 2022. De Transparantiebenchmark wordt eens per twee jaar uitgevoerd en geeft inzicht in de mate van transparantie in maatschappelijke verslaggeving bij de circa 500 grootste organisaties van Nederland. De organisatie met de meest transparante verslaggeving komt in aanmerking voor de Kristalprijs. Deze prijs is in 2010 ingesteld door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). De Kristalprijs is dé prijs voor maatschappelijke verslaggeving in Nederland. Het is van belang te benadrukken dat met de benchmark er geen inhoudelijk oordeel wordt geveld over de concrete activiteiten of resultaten op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het oordeel heeft betrekking op de mate waarin organisaties op dit vlak transparant zijn in hun jaarverslaggeving, maar hieraan kunnen geen conclusies of waardeoordelen worden verbonden over de inhoud van die prestaties of resultaten.

De Kristalprijs wordt dit jaar voor de laatste keer toegekend. Door aangescherpte wetgeving is transparante wetgeving voortaan verplicht. Wij kijken terug op talrijke jaren waar bedrijven vrijwillig de “best practice” hebben helpen ontwikkelen. Talrijke jaarverslagen zijn nu leesbare en informatieve publicaties geworden. Het competitie-element heeft over de grenzen van bedrijfstakken en rechtsvormen heen inspiratie en uitwisseling gebracht. De workshops en bijeenkomsten rondom de prijs hebben een netwerk van professionals laten groeien. Wij zijn trots op de kwaliteit én de grote kwaliteitsverbetering die ook in deze laatste editie van de prijs zichtbaar wordt.

Met de Europese regelgeving voor ‘integrated reporting’ wordt de verwachting en stimulans voortgezet om via jaarverslaggeving de ontwikkeling van strategische doelstellingen van bedrijven op het gebied van duurzaamheid te bevorderen. De eisen die in het kader van de transparantiebenchmark zijn gesteld zijn uitdagend gebleken. De nieuwe eisen die wet- en regelgeving opleggen zullen blijken nog uitdagender te zijn. De actieve deelnemers aan de Kristalprijs hebben zich met hun deelname al beter voorbereid op deze verandering.

De oprichters Ministerie van EZK en NBA hebben met de benchmark en de Kristalprijs een waardevolle stimulans gegeven aan de Nederlandse samenleving. DANK uit naam van velen. De (SDG) thema’s die in beeld zijn gekomen helpen de noodzakelijke veranderingen aan te jagen. Die veranderingen vinden we nodig voor een leefbare, inventieve en goede toekomst voor zo veel mogelijk mensen. Het is goed dat we nu in Europa verplicht stellen om verantwoording af te leggen over de voetprint, de inspanningen, de tegenslagen.

De leesbaarheid en informatieve waarde van jaarverslagen is in de loop der jaren ook door digitalisering bevorderd. De digitalisering heeft eraan bijgedragen dat met zoekwoorden een snel verdiepen in thema’s mogelijk is geworden, dat voegt veel toe aan transparantie. De leden van het Panel van Deskundigen en de Juryleden hebben de laatste jaren uitsluitend op basis van digitale versies gewerkt waar we in de begintijd met papieren versies werkten. DANK aan de leden van het Panel van Deskundigen en de Juryleden; in beide gremia hebben we kunnen bogen op een langjarige inzet en betrokkenheid.

DANK bovenal aan alle bedrijven die actief hebben deelgenomen aan de benchmark. Zij hebben bijgedragen aan het beschikbaar komen van rolmodellen. Alle koplopers zijn rolmodel. We hoopten op meer actieve deelname van meer bedrijven, helaas bleef het bij circa 20% actieve deelname van de doelgroep.

Tegen alle organisaties zeggen we: Blijf ieder jaarverslag weer gebruiken als uitdaging voor het afleggen van verantwoording over wat bereikt is en wat de ontwikkeling is van de risico's in het verslagjaar. Maak het verschil en vertel de wereld, de medewerkers en de beleggers erover.

Verantwoording nemen en verantwoording afleggen zijn belangrijke bouwstenen voor een samenleving die zich richt op het SAMEN LEVEN. Het jaarverslag van een organisatie is veel meer dan een wettelijke plicht, het is een onschatbare bijdrage aan democratische beginselen.

Monika Milz

Voorzitter Jury Kristalprijs

3 Achtergrond

Om de mate van transparantie van de maatschappelijke verslaggeving te duiden maakt de Transparantiebenchmark gebruik van criteria die gericht zijn op inhoud en kwaliteit van de verantwoordingsinformatie. Op basis hiervan worden scores toegekend aan de organisaties. Daarnaast worden er criteria gehanteerd voor deelname aan de onderzoeksgroep en de internationale groepsverslagen-regeling. Dit wordt nader toegelicht in onderstaande paragrafen. Tevens wordt er inzicht gegeven in de afbakening van het soort verantwoordingsinformatie dat in de beoordelingen meegenomen wordt, de stappen van het beoordelingsproces en de wijze waarop de onafhankelijkheid van de beoordelingen wordt geborgd.

3.1 Criteria

De criteria zijn in lijn met internationale richtlijnen en ontwikkelingen, zoals de standaarden van het Global Reporting Initiative (GRI), het <IR> raamwerk van het International Integrated Reporting Council (IIRC), de OESO-richtlijnen voor Multinationale Organisaties en het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie. De Transparantiebenchmark van 2023 is de laatste editie in het huidige format. Om die reden zijn nieuwe/toekomstige standaarden als de CSRD en ISSB niet meegenomen in de criteria. De criteria zijn onderverdeeld in een inhoudsgericht normenkader (verdeeld over drie categorieën) en een kwaliteitsgericht normenkader (verdeeld over drie categorieën). In totaal kunnen 100 punten behaald worden: 65 punten voor het inhoudsgericht normenkader en 35 punten voor het kwaliteitsgericht normenkader. Bij enkele (sub)criteria kon er gebruik worden gemaakt van de 'niet van toepassing' optie. Hierdoor is er dan ook sprake van een relatieve score methodiek. In lijn met voorgaande jaren, zijn er ten opzichte van de vorige Transparantiebenchmark in 2021 geen veranderingen in de criteria doorgevoerd.

Inhoudsgericht normenkader					65
Organisatie en keten	10	Strategie	27	Doelgerichtheid	28
Bedrijfsmodel en keten	2	Strategie en visie	4	Beleid en doelstellingen	11
Omgeving	2	Waarde creatie	5	Resultaten	12
Kansen & Risico's	6	Materialiteit	6	Sectorspecifieke criteria	5
		Ketenbeheer	7		
		Governance en remuneratie	5		

Kwaliteitsgericht normenkader					35
Communicatie	12	Getrouwheid	12	Responsiviteit	11
Verslaggevingsprincipes	4	Betrouwbaarheid	12	Stakeholder betrokkenheid	5
Duidelijkheid	3			Voortschrijdend inzicht	4
Samenhang	5			Vergelijkbaarheid	2

3.2 De deelnemende organisaties

De Transparantiebenchmark is in eerste instantie gericht op het grootbedrijf in Nederland. Bij het samenstellen van de onderzoeksgroep wordt naar verschillende criteria gekeken, zoals omzetcijfers en het aantal werknemers. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de meest recente informatie vanuit company.info.

Het totaal aantal organisaties in de initiële onderzoeksgroep bedraagt ruim 500 organisaties.²

² Bij het samenstellen van de onderzoeksgroep van de Transparantiebenchmark wordt naast omzetcijfers en werknemers gekeken naar verschillende te onderscheiden categorieën (beursgenoteerde bedrijven, organisaties van openbaar belang, universiteiten etc.). Organisaties in deze lijsten verschillen van jaar tot jaar. Daarnaast worden bij het samenstellen dubbel genoemde organisaties verwijderd. Om deze redenen ligt het aantal bedrijven in de onderzoeksgroep niet altijd op exact 500.

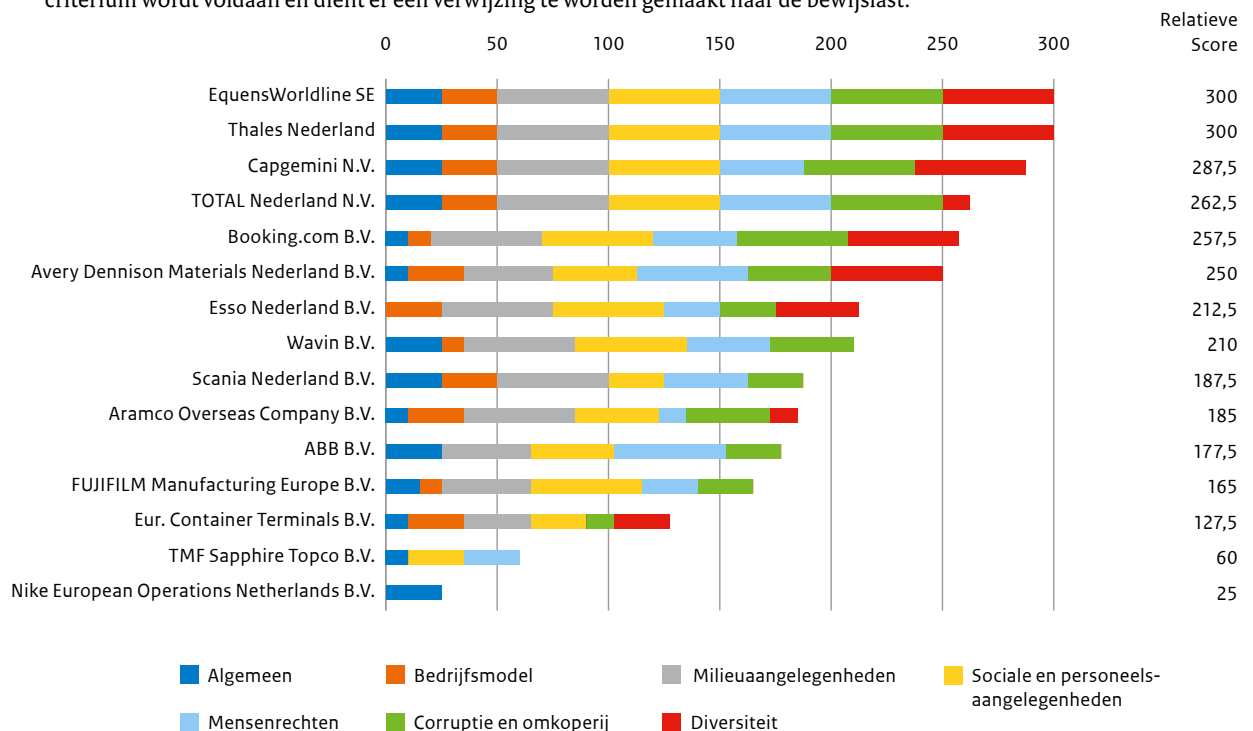
De onderzoeksgroep is opgebouwd aan de hand van de volgende te onderscheiden categorieën:

- I. Organisaties die dienen te voldoen aan de Corporate Governance Code: beursgenoteerde organisaties;
- II. Organisaties die dienen te voldoen aan het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie: grote organisaties van openbaar belang (OOB);
- III. Staatsdeelnemingen;
- IV. Organisaties die vrijwillig deelnemen: universiteiten en universitair medische centra, overige organisaties;
- V. Organisaties met Nederlandse bedrijfsactiviteiten met substantiële omzet en/of aantal medewerkers;
- VI. Organisaties met een internationaal groepsverslag (zie sectie 3.3 voor meer informatie).

Er dient te worden opgemerkt dat de onderzoeksgroep in eerste instantie de beursgenoteerde organisaties, OOB's, staatsdeelnemingen en vrijwillige deelnemers betreft. Vervolgens is de lijst aangevuld met de groep van organisaties met Nederlandse bedrijfsactiviteiten met substantiële omzet en/of aantal medewerkers. Het volledige deelnameprotocol en de totale onderzoeksgroep kan worden gedownload via de website van de Transparantiebenchmark ([Kristalprijs en de Transparantiebenchmark \(rvo.nl\)](https://www.rvo.nl/nl/transparantiebenchmark)).

3.3 Nederlandse organisaties met een internationaal groepsverslag

Organisaties in de onderzoeksgroep die onderdeel uitmaken van een multinationale organisatie en waarvan geen verantwoordingsinformatie beschikbaar is op het niveau van de Nederlandse bedrijfsactiviteiten worden afzonderlijk beoordeeld, de internationale groepsverslagen-regeling. De organisaties met een internationaal groepsverslag krijgen een score op basis van de criteria in het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie. Per criterium dient de organisatie aan te geven of er aan het criterium wordt voldaan en dient er een verwijzing te worden gemaakt naar de bewijslast.

In totaal hebben vijftien organisaties zich voor deze categorie aangemeld. De organisaties die wel voor deze categorie in aanmerking komen maar zich hiervoor niet aanmelden, komen terecht op de reguliere ladder van de Transparantiebenchmark en worden opgenomen met een nul-score.

3.4 Afbakening

De basis voor de scores op de Transparantiebenchmark zijn de publiek beschikbare verslagen waarin organisaties verantwoording afleggen over het verslagjaar 2022. Diverse typen verslagen komen in aanmerking: o.a. jaarverslagen, financiële verslagen, duurzaamheidsverslagen en sociale verslagen. Voorwaarde is dat de verslaggeving publiekelijk beschikbaar is. Dit houdt in dat alle verslaggevingsinformatie gratis publiekelijk beschikbaar is op het internet of eenvoudig is op te vragen bij de organisatie via de website. Verslagen die alleen verkrijgbaar zijn door ze op te vragen bij de Kamer van Koophandel komen niet in aanmerking voor puntentoekenning. Daarnaast is het belangrijk dat het verslag periodiek wordt uitgegeven en de status heeft van verantwoordingsinformatie over het verslagjaar dat is geëindigd in 2022. Alleen verslaggeving die voor 1 juli 2023 publiek beschikbaar is gesteld, is meegenomen in de beoordelingen.

3.5 Beoordelingsproces

Alle organisaties, met uitzondering van de organisaties die gebruikmaken van de internationale groepsverslagen-regeling, zijn uitgenodigd de kwaliteit van hun verslaggeving middels een online self-assessment te screenen. Er zijn zes processtappen te onderscheiden:

- VII. **Het self-assessment:** Organisaties hebben de gelegenheid om de eigen verantwoordingsinformatie te beoordelen tegen de criteria van de Transparantiebenchmark. Hieruit volgde een voorlopige score. Dit jaar hebben 97 organisaties het self-assessment zelf ingevuld.
- VIII. **Beoordeling self-assessment en/of integrale beoordeling:** Om de kwaliteit van de voorlopige scores te borgen en interpretatieverschillen tussen deelnemers te herstellen, zijn alle self-assessments beoordeeld door een team van beoordelaars en reviewers. De verantwoordingsinformatie van deelnemers die geen self-assessment hebben ingevuld, is alsnog aan een integrale beoordeling onderworpen. Hieruit volgde een voorlopig vastgestelde score.
- IX. **Commentaarrronde:** Deelnemers die commentaar hadden op de vastgestelde score, konden dit per criterium doorgeven via de e-tool. Zij hebben vervolgens een reactie ontvangen op hun commentaren. Hieruit volgde een definitieve score.
- X. **Correspondentie met Panel van Deskundigen:** Het kan voorkomen dat deelnemers het oneens zijn met hun definitieve score. Vaak ligt daaraan een interpretatieverschil ten grondslag van verantwoordingsinformatie of een beoordelingscriterium. Organisaties wordt de mogelijkheid geboden om hun bezwaren kenbaar te maken zodat het Panel van Deskundigen dit kan behandelen.
- XI. **Panelbeoordeling:** De 22 hoogst scorende deelnemers zijn voorgelegd aan het Panel van Deskundigen.³ Het Panel heeft deze verslagen beoordeeld aan de hand van achttien 'Panelcriteria'.
- XII. **Beoordeling door de Kristaljury:** De Jury, bestaande uit mevrouw Monika Milz, MBA (voorzitter), mevrouw drs. Petri H.M. Hofsté RA en de heer prof. dr. Martin Hoogendoorn RA, heeft uit de top 3 de winnaar gekozen van de Kristalprijs.

3.6 Onafhankelijke beoordeling

De beoordeling van de Transparantiebenchmark dient onafhankelijk en robuust te worden uitgevoerd. Dit jaar is de beoordeling door de uitvoerder (EY) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) uitgevoerd volgens een uitgebreid beoordelingsproces.

- I. *De onderzoeksgroep* wordt door de uitvoerder bepaald en door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat gevalideerd.
- II. De deelnemende organisaties krijgen de kans het *self-assessment*, dan wel voor de reguliere verslagen of de internationale groepsverslagen, zelf in te vullen in de e-tool. Dat werd dit jaar door 97 organisaties gedaan. Indien het bedrijf geen self-assessment invult, dan vult de uitvoerder dit in. De uitvoerder heeft dit jaar het assessment voor 175 organisaties ingevuld. Daarnaast wordt EY's eigen verslaggeving en die van diens duurzaamheidsadvies en -assuranceklanten beoordeeld door het beoordelingsteam van de RVO om de onafhankelijkheid van de beoordelingen te waarborgen. Ook vulde de RVO het assessment voor 11 bedrijven in. Voor de overige bedrijven binnen de onderzoeksgroep is er geen duurzaamheidsverslaggeving gevonden die voldoet aan de gestelde criteria en daarom geen self-assessment ingevuld.

³ In deze editie van de Transparantiebenchmark was er in de top 20 tweemaal sprake van twee bedrijven met een gelijke score. Om die reden is er dit jaar een top 22 voorgelegd aan het Panel van Deskundigen.

- III. Voor het vaststellen van de voorlopige score is het van belang dat het assessment eenvoudig is in te vullen en dat de deelnemende organisaties inzage hebben in de feedback van de beoordelaars. Dit proces wordt gefaciliteerd door de e-tool. Om een zo robuust, betrouwbaar en zorgvuldig mogelijk proces te kunnen garanderen zijn er verschillende beoordelingsrondes:
- a. Ronde 1: Alle self-assessments worden beoordeeld.
  - b. Ronde 2: Alle in ronde 1 afgekeurde antwoorden worden nogmaals integraal beoordeeld.
  - c. Ronde 3: Tien procent van de door de uitvoerder ingevulde assessments wordt integraal gecontroleerd.
  - d. Ronde 4: In samenspraak met de RVO wordt een selectie gemaakt van maximaal tien (sub) criteria voor een integrale herbeoordeling.
  - e. Ronde 5: Na vier beoordelingsrondes wordt de top 30 van de ranglijst geselecteerd voor de laatste beoordeling om zo een top-20 vast te kunnen stellen. De uiteindelijk geselecteerde deelnemende organisaties worden integraal beoordeeld.
  - f. In de commentaarronde kunnen deelnemende organisaties commentaar leveren op de initiële beoordeling.
  - g. Indien organisaties het niet eens zijn met de definitieve score kunnen zij bezwaar indienen bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
  - h. De uiteindelijke Top-20 en Top-3 worden voorgelegd aan respectievelijk het Panel van Deskundigen en de Jury.

4 De koplopers van dit jaar

4.1 Rol van de Jury

De Jury heeft als taak te bepalen wie de uiteindelijke prijswinnaar is. De Jury wordt hierbij inhoudelijk ondersteund door het Panel van Deskundigen van de Transparantiebenchmark. De Jury is hen veel dank verschuldigd. Voor wij toekomen aan het bekendmaken van de winnaar volgen eerst een aantal eervolle vermeldingen.

Dit jaar is er, naast die voor de internationale groep en de snelste stijger, een eervolle vermelding voor de organisatie die al een onderscheidende ‘good practice’ heeft op het gebied van dubbele materialiteit. Het uitvoeren van een dubbele materialiteitsanalyse is volgens de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) verplicht voor organisaties die in de aankomende jaren moeten starten met rapporteren op grond van deze richtlijn (zie sectie 5.3 voor uitgebreide informatie over de CSRD en dubbele materialiteit). De dubbele materialiteitsanalyse is op dit moment nog niet verplicht voor bedrijven. Het wel of niet opnemen van een dergelijke analyse in de duurzaamheidsverslaggeving heeft daarom geen invloed gehad op de beoordeling van bedrijven, zoals beschreven in sectie 3.6. De eervolle vermelding heeft als doel om organisaties te stimuleren tijdig aan de slag te gaan met dit belangrijke onderdeel van de CSRD. Het Panel van Deskundigen heeft samen met de Jury beoordeeld welke organisatie deze eervolle vermelding toekomt.

4.2 Eervolle vermeldingen

4.2.1 Internationaal: Thales Nederland en EquensWorldline

Organisaties in de onderzoeksgroep die onderdeel uitmaken van een multinationale onderneming en waarvan geen verantwoordingsinformatie beschikbaar is op het niveau van de Nederlandse bedrijfsactiviteiten zijn afzonderlijk beoordeeld. Net zoals in de voorgaande Transparantiebenchmark hebben de organisaties met een internationaal groepsverslag een score gekregen op basis van de criteria in het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie. In totaal hebben vijftien organisaties zich voor deze categorie aangemeld. Thales en Worldline zijn de hoogst scorende organisaties met het maximaal te behalen aantal punten van 300.

4.2.2 De snelste stijger: Schoeller Allibert

Schoeller Allibert krijgt dit jaar de eervolle vermelding als snelste stijger binnen de Transparantiebenchmark.⁴ De organisatie heeft ten opzichte van de ranglijst in 2021 100 plaatsen gewonnen. In 2021 publiceerde Schoeller Allibert nog geen duurzaamheidsinformatie maar werd een minimaal gedeelte van de Transparantiebenchmark criteria gedekt in de reguliere verslaggeving. In 2023 heeft de organisatie haar duurzaamheidsinformatie duidelijk gerapporteerd in een ESG-verslag, waar de ESG-strategie aan ten grondslag ligt. Hieruit komt naar voren dat Schoeller Allibert een aantal behoorlijke stappen heeft gezet op verslaggevingsgebied. Ten opzichte van 2021 zijn er duidelijk meer punten gescoord op het onderdeel Strategie, door bijvoorbeeld het opnemen van een materialiteitsmatrix. Daarnaast scoort de organisatie deze editie zeer goed op de categorie Doelgerichtheid. De eigen doelstellingen worden op een deugdelijke manier gelinkt aan de Sustainable Development Goals. Een van de aandachtspunten voor de organisatie is dat er nog geen beperkte of redelijke mate van zekerheid is verkregen op de duurzaamheidsinformatie. Schoeller Allibert is een sterk voorbeeld van hoe een organisatie in korte tijd significante stappen kan zetten op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving.

⁴ Voor de eervolle vermelding van ‘snelste stijger’ zijn bedrijven die in de editie van 2021 een 0-score hadden buiten beschouwing gelaten.

4.2.3 Dubbele materialiteit: NS en DSM

Zowel NS als DSM verdienen dit jaar de eervolle vermelding voor de organisatie die een onderscheidende 'good practice' heeft op het gebied van dubbele materialiteit. Het Panel van Deskundigen is in samenspraak met de Jury tot deze conclusie gekomen. Beide organisaties hebben op hun eigen manier een 'good practice' op het gebied van dubbele materialiteit, maar kunnen ook duidelijk van elkaar leren om hun analyse in het vervolg nog sterker te maken. Daarom is er gekozen voor twee winnaars voor deze eervolle vermelding. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

De dubbele materialiteitsanalyse binnen het jaarverslag van de NS is gestructureerd, helder en overzichtelijk. NS geeft in een inzichtelijke figuur het verband aan tussen de impact op de financiële waarde van NS en de impact op mens en milieu. Daarnaast wordt er een duidelijke toelichting gegeven op de totstandkoming van de materialiteitsanalyse. Dit komt vooral terug in het feit dat er een helder verband wordt gelegd tussen de stakeholderdialoog en de analyse. De totstandkoming van de analyse wordt verder verduidelijkt door de wijze waarop NS definities hanteert en de daaraan gelinkte wijzigingen met betrekking tot voorgaande jaren weergeeft. NS heeft echter de kans laten liggen om de analyse duidelijk te linken met de rest van de duurzaamheidsverslaggeving en bovenal de strategie van de organisatie. Wat daarbij niet helpt is dat de analyse enkel te vinden is aan het einde van het bestuursverslag.

DSM slaagt er in tegenstelling tot NS beter in om haar dubbele materialiteitsanalyse te linken aan de strategie van de organisatie en de rest van het verslag. De weergave en helderheid loopt achter bij de analyse van NS maar de dwarsverbanden met de strategie van de organisatie geven het gevoel dat deze analyse veel meer verweven is met het volledige verslag. De dubbele materialiteitsanalyse van DSM is ook gelijk aan het begin van het verslag te vinden en werkt daarmee als duidelijke basis voor de rest van het verslag waar de materiële onderwerpen steeds in terugkomen.

4.3 De Kristalprijs

De Jury heeft dit jaar wederom de top drie beoordeeld. De Jury spreekt haar oordeel uit over de drie organisaties die na de beoordeling door het Panel van Deskundigen de hoogste scores hebben behaald.

4.3.1 Philips

De Jury prijst de vooruitstrevendheid van de duurzaamheidsverslaggeving. Het is duidelijk dat de organisatie graag voorop loopt en het verslag geeft dat mooi weer. Een voorbeeld hiervan is hoe wordt omgesprongen met de aankomende verslaggevingsverplichtingen die voortkomen uit de CSRD. Binnen de top 3 is Philips de enige die een dubbele materialiteitsmatrix heeft opgenomen. Verder neemt Philips de waardeketen mee bij de weergave van de effecten op het milieu. Daarnaast is vrijwel alle duurzaamheidsinformatie in het verslag net als voorgaand jaar voorzien van een assurancerapport met een redelijke mate van zekerheid (reasonable assurance). In tegenstelling tot de andere organisaties in de top 3 valt ook de informatie met betrekking tot de EU taxonomy onder het assurancerapport (dit onderdeel is voorzien van beperkte mate van zekerheid).

Desondanks zijn er een aantal verbeterpunten die de Jury nog graag zou willen noemen. Het jaarverslag bevat veel jargon en de tekst had concreter kunnen worden geschreven. Net als bij de vorige editie van de TB geldt opnieuw dat de leesbaarheid en toegankelijkheid van het verslag sterk verbeterd kan worden. Voor de Transparantieprijs is juist ook de leesbaarheid een belangrijke overweging. De apneu-affaire speelt sinds enkele jaren een belangrijke rol voor Philips. De Jury is van mening dat het verslag te weinig reflectie biedt op de oorzaken van de affaire, ten faveure van vooruitblikkende statements over voorgenomen verbeteringen.

4.3.2 FMO

FMO is in tegenstelling tot de andere twee organisaties een nieuwkomer in de top 3 van de Transparantiebenchmark. Gezien de omvang van de organisatie is het bewonderenswaardig dat deze plaats op de ranglijst is bereikt. Betreffend het verslag is de Jury erg te spreken over de manier waarop FMO haar duurzaamheidsinformatie rapporteert gezien de complexe omgeving waarin wordt geopereerd. Er wordt zeer transparant verslag gedaan van de hoge risico's die spelen in de keten van de organisatie,

zoals met betrekking tot de integriteit van de organisatie. FMO slaagt er verder erg goed in om relevante Sustainable Development Goals (SDGs) te verweven in het verslag. FMO kiest drie SDGs als focuspunt waar op een duidelijk wijze resultaten aan worden gelinkt en waar ook steeds weer naar verwezen wordt in de rest van het verslag.

Desalniettemin wil de Jury een paar aanbevelingen meegeven aan FMO. De opbouw en structuur van het verslag zouden kunnen worden verbeterd door kernpunten als de materialiteitsanalyse en stakeholderdialogen in het begin van het verslag te presenteren. Dit laat ook aan de lezer zien wat de waarde is die de organisatie aan deze belangrijke aspecten hecht. Verder zou de duurzaamheidsverslaggeving op negatieve gebeurtenissen en dilemma's die spelen voor FMO nog uitgebreider en specifiekere kunnen worden weergegeven. Tenslotte zou er uitgebreider in kunnen worden gegaan op hoe wordt omgegaan met gestelde duurzaamheidsdoelen in het verleden en doelen voor de toekomst.

4.3.3 Winnaar Kristalprijs 2023: Alliander

De winnaar van de Kristalprijs 2023 is Alliander. De Jury is zeer te spreken over de leesbaarheid en overzichtelijkheid van het verslag van Alliander. De toegankelijkheid is uitstekend en de volgorde van de bespreking van onderwerpen is goed uitgedacht. Op dit gebied laat Alliander de concurrentie ver achter zich. Het verslag kent een sterke opbouw. Belangrijke zaken als de stakeholderdialoog en materialiteitsanalyse worden in het begin van het verslag besproken. De waarde van stakeholders voor Alliander wordt extra benadrukt door het feit dat het jaarverslag in conceptvorm al wordt getoetst door een groep stakeholders. Verder biedt het verslag logischerwijs, gezien de energietransitie, veel inzicht in de kansen en risico's die vandaag de dag spelen voor Alliander. De hoge kwaliteit van de duurzaamheidsverslaggeving zegt veel over de cultuur die heerst binnen Alliander en de verantwoordelijkheid die de organisatie neemt om een belangrijke schakel te zijn binnen de energietransitie.

Ook hier stelt de Jury dat er nog ruimte is voor verbetering op enkele punten. De connectiviteit binnen het verslag kan verbeterd worden. Deze is af en toe complex doordat er met strategische doelen wordt gewerkt, maar ook met materiële thema's, die weer worden gekoppeld aan de SDG's. Daarnaast worden de beschreven dilemma's enigszins gepresenteerd als conclusies waar klanten rekening mee moeten houden. De toonzetting voor de lezer van de dilemma's kan worden verbeterd door de beschrijving meer te richten op de verantwoordelijkheid van Alliander. Afgezien van deze verbeterpunten was de Jury het unaniem eens over het meest transparante verslag van de top 3 en verheugt het hen dan ook om de Kristalprijs 2023 toe te kennen aan Alliander.

4.4 Evaluatie van de jury van de Transparantiebenchmark en de Kristalprijs

De Transparantiebenchmark bestaat sinds 2004 en sinds 2010 is door het Ministerie van EZK samen met de NBA de Kristalprijs ingesteld voor het bedrijf met de hoogste score. Omdat het vandaag de laatste keer dat de Kristalprijs wordt aangedaan wordt uitgereikt, hebben wij als jury ons de vraag gesteld of de Transparantiebenchmark en de Kristalprijs hebben opgeleverd wat ervan werd verwacht.

Waarom werden de Transparantiebenchmark en de Kristalprijs ingesteld? Het doel was om bedrijven te stimuleren tot internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Het belonen van goede transparantie over de duurzaamheidsaspecten van de bedrijfsactiviteiten werd daarbij beschouwd als een geschikt instrument. Want, is de gedachte, transparantie leidt tot meer aandacht voor MVO.

In de loop der tijd zijn enkele aanpassingen doorgevoerd, zowel in het aantal deelnemende bedrijven als in de criteria. Maar een wezenlijk kenmerk van de Transparantiebenchmark is altijd gebleven dat niet alleen de transparantie van de bedrijven werd gemeten, maar dat ook de evaluatie daarvan in de benchmark volledig transparant was. Daarmee werd voor de bedrijven zichtbaar op welke punten verbeteringen mogelijk waren.

Zowel in 2013 als in 2021 hebben evaluerende onderzoeken plaatsgevonden. Uit de evaluatie bleek dat de Transparantiebenchmark in de kern heeft bijgedragen aan het agenderen van, en het rapporteren over, duurzaamheid bij bedrijven. Zeker in de beginperiode stond duurzaamheid nog niet hoog op de agenda van bestuurders, toezichthouders en belanghebbenden. In het rapport van 2013 wordt aangegeven dat ongeveer 36% van de doelgroep een toename van de score op transparantie liet zien. De onderzoekers concludeerden dat de toenemende aandacht voor transparantie een sterk agenderende functie heeft gehad voor de beleidsvorming op het gebied van MVO. De evaluatie van 2021 wijst erop dat in recentere jaren ook andere belangrijke internationale duurzaamheidsraamwerken zijn opgekomen, zoals het Global Reporting Initiative (GRI), en dat daardoor de relevantie van het instrument is afgenomen.

We hebben als jury gekeken naar de ontwikkeling van de scores in de loop der jaren. Voor een goed oordeel is het daarbij van belang te constateren dat in 2019 nieuwe, geactualiseerde en meer uitdagende criteria zijn vastgesteld, met in het algemeen een negatief effect op de scores. Het laatste jaar van de oude criteria was 2017, omdat er in 2018 geen benchmark werd opgesteld, maar een juryprijs werd uitgereikt. We hebben gekeken naar het eerste en laatste jaar van de oude criteria en twee tussenliggende jaren, en naar het eerste en laatste jaar van de nieuwe criteria. In de tabellen hebben de beide perioden gesplitst opgenomen.

Bij de evaluatie van de scores in de loop der jaren valt in de eerste plaats het ‘betonnen bestand’ op, zoals dat in het evaluatierapport 2013 wordt genoemd: de bedrijven die consequent een transparantiescore van nul hebben.

TABEL 1			
Jaar	% bedrijven met nulscore	Jaar	% bedrijven met nulscore
2004	82%	2019	51%
2009	75%	2023	49%
2012	61%		
2017	47%		

Uit tabel 1 blijkt dat de nulcores in de loop der tijd wel zijn afgenomen, van 82% in 2004 tot 47% in 2017. De nieuwe criteria vanaf 2019 hebben geen grote invloed op de nulscore gehad: deze komt uit op rond de 50%. Ongeveer de helft van de 500 grootste bedrijven heeft het belang van (enige) transparantie derhalve niet ingezien.

We hebben ook gekeken naar de bovenkant: hoeveel ondernemingen hebben in de loop der tijd een relatieve score van 80% of meer behaald? Dat blijkt uit tabel 2.

TABEL 2			
Jaar	Aantal bedrijven met een score van 80% of meer	Jaar	Aantal bedrijven met een score van 80% of meer
2004	3	2019	10
2009	2	2023	17
2012	49		
2017	70		

Uit deze tabel blijkt dat er een enorme vooruitgang is geboekt in de score van koplopers. Ook blijkt hoe significant lager de scores zijn uitgevallen onder de nieuwe criteria. Positief is wel dat er ook onder de nieuwe criteria tussen 2019 en 2023 enige progressie is geboekt.

We hebben dezelfde exercitie uitgevoerd voor het aantal ondernemingen met een score van tenminste 50% (tabel 3).

TABEL 3			
Jaar	Aantal bedrijven met een score van 50% of meer	Jaar	Aantal bedrijven met een score van 50% of meer
2004	14	2019	81
2009	32	2023	79
2012	122		
2017	140		

Ook hieruit blijkt de forse progressie tussen 2004 en 2017, en de flinke terugval van 2019 tot 2023.

Twee bedrijven die we ten slotte nog in het bijzonder noemen zijn A.S. Watson en HEMA. Zij laten zien dat het mogelijk is om in een tijdsbestek van 8 tot 10 jaar uit het dal van de ranglijst op te klimmen naar een top 40 positie. A.S. Watson had tot en met 2013 een 0-score. In 2015 had het bedrijf de 155^e plaats en in 2023 de 26^e. HEMA had tot 2015 een 0-score, in 2017 een 134^e plaats en in 2023 een 35^e plek.

Samenvattend zien we dat er een duidelijke positieve trend is ontstaan in de scores in de loop der tijd. Natuurlijk kunnen we niet vaststellen dat dit komt door de Transparantiebenchmark, maar het is een redelijke veronderstelling dat de Transparantiebenchmark hieraan een bijdrage heeft geleverd. Tegelijkertijd zijn er nog altijd veel bedrijven met een nulscore en is het aantal bedrijven met een score van ten minste 50% in 2023 teleurstellend. Voor veel bedrijven heeft de stimulans tot transparantie, zonder 'dwang' van wet- of regelgeving, blijkbaar niet (voldoende) gewerkt.

De vrijwilligheid van de Transparantiebenchmark wordt nu vervangen door een verplichte rapportering op basis van de CSRD, voor een nog grotere groep bedrijven. Het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen gaat daarmee in verhoogde mate door.

5 Trends in reporting

Rondom de vraagstukken van duurzaamheid en de verslaggeving van duurzaamheidsinformatie zijn veel ontwikkelingen gaande. In de criteria van de Transparantiebenchmark 2023 wordt getoetst of organisaties verwijzen naar de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties en de OESO-richtlijnen voor internationale organisaties. In 2017 is door de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) – in het kader van specifieke aandacht voor klimaatverandering – een verslaggevingsraamwerk ontwikkeld voor klimaat-gerelateerde verantwoordingsinformatie. Op het gebied van wetgeving heeft de Europese Commissie in 2021 de EU Taxonomy geïntroduceerd en een voorstel aangenomen voor de richtlijn Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Vanaf 2024 geldt een gefaseerde inwerkingtreding voor organisaties die aan de CSRD moeten voldoen. In onderstaande secties wordt ingegaan op welke wijze deze richtlijnen zijn meegenomen in de verslaggeving door de organisaties die zijn opgenomen in de Transparantiebenchmark en worden de huidige ontwikkelingen in EU wetgeving omtrent duurzaamheidsverslaggeving toegelicht.

5.1 Sustainable Development Goals

De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) zijn in 2015 ontwikkeld door de Verenigde Naties en zijn concrete doelstellingen voor landen en overheden op het gebied van de bestrijding van armoede, het beschermen van de planeet en de realisatie van gelijkheid, vrede en welvaart voor iedereen. Deze doelstellingen worden dan wel op het niveau van overheden onderschreven, ook organisaties kunnen in hun strategieproces de SDG's in oenschouw of (mede) als vertrekpunt nemen. Daarop aansluitend kunnen op basis van de SDG's concrete doelstellingen worden geformuleerd en kan over de realisatie daarvan worden gerapporteerd.

De resultaten van de Transparantiebenchmark 2023 laten opnieuw zien dat een groot aantal organisaties een verwijzing naar de SDG's heeft opgenomen in de verslaggeving. Dit varieert van het benoemen van de SDG's tot het concreet koppelen van de SDG's aan de strategie van de organisatie. In de Transparantiebenchmark kunnen organisaties punten scoren door het integreren van SDG's in de bedrijfsstrategie, eigen doelstellingen en resultaten:

1. De bedrijfsstrategie is expliciet gekoppeld aan specifiek benoemde doelstellingen vanuit de SDG's (criterium 5.3);
2. De organisatie relateert haar eigen doelstellingen aan de SDG's (criterium 12.2);
3. De organisatie heeft haar resultaten gekoppeld aan de SDG's (criterium 20.2).

Procentueel scoren de meeste organisaties op criterium 5.3, waarbij een koppeling tussen de bedrijfsstrategie en de SDG's is waargenomen. Een directe link van de SDG's naar de resultaten van organisaties werd minder geconstateerd. Voor criterium 20.2 werden dan ook het minste aantal punten behaald. In totaal hebben 174 organisaties op enigerlei wijze de SDG's in de informatieverstrekking verwerkt. Daarmee konden 540 punten in de benchmark worden gerealiseerd. Uit analyse blijkt dat van deze subgroep organisaties ongeveer 86% de SDG's koppelt aan de strategie, doelstellingen of beleid. Als het gaat om een koppeling van de resultaten aan de SDG's heeft 53% van de organisaties hierover informatie verstrekt.

Tijdens bijeenkomsten rondom duurzaamheidsverslaggeving wordt frequent gediscussieerd over de vraag of organisaties het totale palet aan SDG's als uitgangspunten moeten nemen, of dat ook op dit punt een materialiteitsanalyse moet worden uitgevoerd. Voor beide uitgangspunten is iets te zeggen. Organisaties kunnen zichtbaar maken hoe zij vanuit het geheel aan SDG's een selectie hebben gemaakt waaraan de organisatie concreet een bijdrage kan leveren. Indien een organisatie ervoor kiest om het geheel als basis te nemen, zal de toelichting daarbij toch ook uitmonden in een overzicht waaruit blijkt dat aan de ene SDG meer kan worden bijgedragen dan aan de andere. In de Transparantiebenchmark 2023 wordt als onderdeel van de strategie, de doelstellingen en de vergelijkbaarheid verwezen naar de SDG's.

De reactie varieert per criterium, maar duidelijk is dat gezocht wordt naar de link tussen de eigen organisatiestrategie en de SDG's die daar specifiek op aansluiten.

5.2 Taskforce on Climate-related Financial Disclosures

De Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) is tijdens de Klimaatop in Parijs in 2015 opgericht door de Financial Stability Board (FSB). De TCFD heeft in 2017 een raamwerk ontwikkeld voor het rapporteren van klimaatgerelateerde verantwoordingsinformatie. In het TCFD-raamwerk wordt onderscheid gemaakt tussen vier niveaus van informatie. Dit betreft (1) informatie omtrent de wijze waarop klimaatverandering is verankerd in de governance structuur, (2) de wijze waarop dit in de strategie is verwerkt, (3) de risicoanalyse en (4) de concrete doelen en uitkomsten met bijbehorende analyses.

Op jaarlijkse basis beoordeelt de uitvoerder van de Transparantiebenchmark door middel van haar Klimaatbarometer-methode aan de hand van 11 aanbevelingen van de TCFD de dekking en kwaliteit van de klimaat-gerelateerde verantwoordingsinformatie van grote organisaties in Nederland. Het grootste gedeelte van de beoordeelde bedrijven zijn tevens deelnemer in de Transparantiebenchmark 2023. Alhoewel de categorisering van de sectoren niet geheel overeenkomt met die van de Transparantiebenchmark geeft onderstaande tabel/grafiek desalniettemin een goed beeld van welke sectoren in Nederland het best presteren ten aanzien van de TCFD. Hoe organisaties presteren ten aanzien van de TCFD linkt ook aan hoe ver bedrijven zijn ten aanzien van de verplichtingen van de CSRD. De 4 eerdergenoemde pijlers van TCFD in de vorige alinea zitten verweven in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Dit zijn de richtlijnen die bijdragen aan de implementatie en uniformiteit van verslaglegging binnen de CSRD (zie sectie 5.3 voor meer informatie over de CSRD).

Sector	Governance		Strategie		Risicomanagement		Indicatoren & doelstellingen	
	Dekking (%)	Kwaliteit (%)	Dekking (%)	Kwaliteit (%)	Dekking (%)	Kwaliteit (%)	Dekking (%)	Kwaliteit (%)
Banken	86	51	100	50	100	55	100	56
Verzekeraars	100	60	100	48	100	50	100	57
Vermogensbeheerders	85	41	80	40	87	46	97	53
Energie	91	36	82	27	79	32	97	46
Materialen en gebouwen	90	48	83	41	87	31	90	49
Transport	90	50	80	41	73	39	87	47
Vastgoed	100	55	100	43	100	48	100	62
Telecommunicatie en technologie	88	45	83	30	96	37	96	50
Retail, gezondheid, en consumenten-goederen	93	58	81	38	76	44	95	52

De sectoren in het financiële segment (banken, verzekeraars, vermogensbeheerders) scoren over het algemeen het beste, zowel qua dekking als de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie.

5.3 Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)

Op 21 april 2021 heeft de Europese Commissie (EC) een voorstel aangenomen voor een Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), dat de bestaande verslaggevingsvereisten van het Besluit bekendmaking niet-financiële rapportage in aanzienlijke mate uitbreidt. De richtlijn is sinds 1 januari 2023 van kracht en treedt vanaf 2024 gefaseerd in werking voor bedrijven die onder de verslaggevingsverplichting van de CSRD vallen. De CSRD omvat alle relevante Environmental, Social & Governance (ESG) elementen en heeft tot doel de investeringen in werkelijk duurzame activiteiten te vergroten in de Europese Unie.

Op grond van het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie waren sommige grote bedrijven niet verplicht om de rapportagerichtlijn te volgen. Met de CSRD wordt de scope van bedrijven die moeten rapporteren verruimd waardoor de nieuwe CSRD-richtlijn van toepassing is op beursgenoteerde ondernemingen in 2024 en voor grote ondernemingen in 2025, indien die voldoen aan bepaalde groottecriteria.

Naast de uitbreiding van de scope van bedrijven scherpt de voorgestelde CSRD de verslaggevingsverplichtingen aan op een aantal belangrijke punten.

- Bedrijven zullen op basis van een dubbele materialiteitsanalyse (zie sectie 5.3.2 hieronder) verplicht moeten rapporteren over een uitgebreide set van duurzaamheidscriteria die de generieke, sectorale en specifieke elementen van een bedrijf dekken.
- Een op zichzelf staand duurzaamheidsverslag wordt niet geaccepteerd voor de bedrijven in scope van de CSRD. Bedrijven worden dus verplicht om alle duurzaamheidsinformatie te rapporteren in het bestuursverslag. Hierbij gelden ook aanvullende vereisten voor de betrokkenheid van commissarissen.
- Bedrijven zullen het rapport in een digitaal format moeten opstellen, met doel om zowel financiële informatie als duurzaamheidsinformatie van Europese bedrijven te centraliseren.
- Bedrijven worden verplicht om een beperkte mate van zekerheid (limited assurance) over de gerapporteerde informatie te verkrijgen (zie sectie 5.3.1.).

De CSRD zorgt ervoor dat op Europees niveau ongeveer 49.000 bedrijven duurzaamheidsinformatie moeten rapporteren, vergeleken met de 11.600 bedrijven die onder het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie vielen.

5.3.1 Verplichte externe zekerheid

De CSRD omvat de verplichting tot een externe verklaring met beperkte mate van zekerheid omtrent de duurzaamheidsinformatie verstrekt onder de CSRD (waaronder indirect ook de EU Taxonomy). Dit met tevens de aankondiging in de wetgeving om op een later tijdstip over te gaan naar een redelijke mate van zekerheid. De conclusie van een beperkte mate van zekerheid wordt gewoonlijk negatief uitgedrukt door te verklaren dat de zekerheidsverstrekker geen kwestie heeft geïdentificeerd die tot de conclusie leidt dat de te onderzoeken aspecten materieel onjuist zijn. De verstrekker voert minder tests uit dan bij een redelijke mate van zekerheid. De zekerheid kan worden verstrekt door de wettelijke accountant, een andere accountant of een onafhankelijke zekerheidsserviceprovider (elke lidstaat zal moeten beslissen of ze de laatstgenoemde toestaan of niet).

De Commissie zal uiterlijk op 1 oktober 2028 standaarden voor redelijke mate van zekerheid vaststellen, na een beoordeling om vast te stellen of een redelijke mate van zekerheid haalbaar is voor zekerheidsverschaffers en bedrijven.

5.3.2 Dubbele materialiteit

Het uitvoeren van een dubbele materialiteitsanalyse is verplicht voor organisaties die moeten rapporteren op grond van de CSRD. Via deze analyse identificeert een organisatie haar meest materiële duurzaamheidsthema's. Dit bepaalt de reikwijdte van de informatie die moet worden opgenomen in de duurzaamheidsverslaggeving van de organisatie. Om de CSRD te implementeren en uniforme duurzaamheidsverslaggeving te bevorderen zijn de European Sustainability Reporting Standards (ESRS) ontwikkeld. De eisen voor de dubbele materialiteitsanalyse zijn opgenomen in de ESRS.

In het kader van de ESRS verwijst dubbele materialiteit naar de vereiste voor bedrijven om de relevantie van duurzaamheidskwesties vanuit twee perspectieven te bekijken. Enerzijds moet er worden gekeken naar de positieve en negatieve impact van de activiteiten van een organisatie op de samenleving en het milieu: het 'inside-out' perspectief. Hierbij wordt gefocust op de relevantie van deze impact voor externe belanghebbenden, zoals investeerders, consumenten, werknemers en lokale gemeenschappen. Anderzijds wordt er gekeken naar de beoordeling van duurzaamheid gerelateerde onderwerpen die van belang zijn voor de eigen lange-termijn bestendigheid en prestaties van de organisatie: het 'outside-in' perspectief. Het richt zich op de potentiële effecten van ESG-gerelateerde risico's en kansen op de strategie, operaties en waardecreatie van de organisatie.

Het concept van dubbele materialiteit benadrukt het belang van verslaglegging over zowel de impact die de organisatie heeft op de buitenwereld als de financiële impact die externe factoren hebben op de organisatie zelf. Deze alomvattende benadering stelt bedrijven in staat om een holistisch en transparant beeld te geven van hun duurzaamheidsinspanningen en hun bijdragen aan duurzame waardecreatie voor zowel mens en milieu als hun eigen bedrijfsvoering.

5.4 EU Taxonomy

De EU Taxonomy is door de Europese Commissie geïntroduceerd als een gemeenschappelijk woordenboek voor het definiëren en herkennen van duurzame economische activiteiten. Het is een universele taal voor bedrijven, investeerders, financiële instellingen en wetgevers die ervoor moet zorgen dat bedrijven begrijpen en communiceren hoe 'groen' hun activiteiten zijn en dat investeerders en financiële instellingen bepalen hoe groen hun portfolio is. De EU Taxonomy is aangevuld met technische screeningcriteria (TSC), welke definities en methoden beschrijven om duurzame activiteiten te herkennen. De EU Taxonomy onderkent zes milieudoelstellingen: Climate Change Mitigation (CCM), Climate Change Adaptation (CCA), Sustainable Use of Water & Marine Resources, Circular Economy, Pollution Prevention and Healthy Ecosystem.

In juni 2021 is de EU Taxonomy formeel aangenomen en deze bevatte de TSC voor twee van de zes milieudoelstellingen (CCM en CCA), welke van kracht waren vanaf verslagleggingsjaar 2021. In 2023 zijn de overige vier doelstellingen gepubliceerd, deze treden in werking vanaf het verslaggevingsjaar 2023 voor het onderdeel "Eligibility" en vanaf 2024 ook voor "Alignment".

De EU Taxonomy is momenteel al van toepassing op:

- Ondernemingen die onder het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie vallen
- Financiële marktdeelnemers
- Uitgevers die financiële producten aanbieden in de EU

Voor bedrijven die voldoen aan het groottecriterium en daardoor vanaf 2025 zullen moeten rapporteren in overeenstemming met de CSRD (zoals beschreven in sectie 5.3), zal ook de EU Taxonomy verplicht van toepassing zijn. De te rapporteren EU Taxonomy-informatie valt daarmee dan ook in de scope van de verplichte zekerheid die door een externe partij verstrekt dient te worden.

Om als duurzaam te worden aangemerkt, moet een economische activiteit de volgende stappen doorlopen:

1. Een significante bijdrage leveren aan ten minste één van de milieudoelstellingen
2. Geen significante schade (DNSH) toebrengen aan de overige milieudoelstellingen
3. Voldoen aan minimale sociale en governance richtlijnen (bijv. OESO richtlijnen)

De informatie met betrekking tot de EU Taxonomy moet samen met de niet-financiële informatie worden gerapporteerd.

5.5 OESO-richtlijnen voor internationale organisaties

De richtlijnen van de OESO zijn eveneens door en voor overheden opgesteld. De Nederlandse overheid heeft de OESO-richtlijnen (net als 50 andere landen in 2023) onderschreven. De OESO-richtlijnen zijn handvatten op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen voor organisaties die zaken doen in een internationale context. Specifiek wordt daarbij aandacht besteed aan ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie (www.oesorichtlijnen.nl). In 2023 zijn de OESO richtlijnen voor het eerst sinds 2011 weer herzien. De wijziging zorgt voor een verheldering, modernisering en uitbreiding van de richtlijnen in het licht van de hedendaagse duurzaamheidsuitdagingen die de samenleving en ondernemingen treffen. In de Transparantiebenchmark 2023 zijn – naast een verwijzing naar de UN Guiding Principles on Business and Human Rights – onder de thema's strategie en ketenbeheer criteria opgenomen die verwijzen naar informatie over de toepassing van de OESO-richtlijnen.

Uit de Transparantiebenchmark blijkt dat 153 organisaties informatie hebben gegeven over de wijze waarop zij zich willen houden aan één van de beide gedragsrichtlijnen (criterium 5.4) en aansluitend hebben 120 organisaties aangegeven op welke wijze zij zich hebben geconformeerd aan de uitgangspunten van één van de genoemde organisaties (criterium 9.1).

Het feit dat organisaties in hun jaarverslag niet naar deze richtlijnen verwijzen, hoeft niet te betekenen dat zij deze richtlijnen niet toepassen. Dat is inherent aan het brede scala aan onderwerpen dat per organisatie kan kwalificeren voor opname in het jaarverslag. Daarnaast kan sprake zijn van toepassing van andere richtlijnen dan de twee genoemde. De OESO-richtlijnen zijn opgesteld ten behoeve van organisaties die internationaal zaken doen en zijn daarmee niet per se van toepassing voor organisaties die hun activiteiten hoofdzakelijk binnen de landsgrenzen uitoefenen. Dit laatste is echter wel een beperkte visie op de bedrijfsactiviteiten vanuit het perspectief van ketenbeheer, omdat bij veel organisaties de kans reëel is dat de inkoop van goederen en diensten een buitenlandse dimensie heeft.

5.6 Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CS3D)

De Corporate Sustainability Due Diligence-richtlijn van de EU is een initiatief gericht op het adresseren van de ecologische en sociale impacts van bedrijven die binnen de Europese Unie actief zijn. Het wetsvoorstel erkent dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om *due diligence* uit te voeren in hun hele toeleveringsketen om eventuele negatieve effecten in verband met mensenrechten, arbeidsrechten, milieubescherming en klimaatverandering te identificeren en te beperken.

De richtlijn moet ervoor zorgen dat bedrijven proactieve maatregelen nemen om duurzaamheidsrisico's te voorkomen en aan te pakken, ook buiten hun eigen activiteiten. Dit omvat onder meer het onderzoeken van hun leveranciers, onderaannemers en zakenpartners om er zeker van te zijn dat die aan bepaalde duurzaamheidsnormen voldoen. Door deze richtlijn ten uitvoer te brengen wil de EU een duurzamer en verantwoordelijker bedrijfsecosysteem bevorderen.

Bovendien beoogt de richtlijn de transparantie en verantwoordingsplicht te vergroten. Het wetsvoorstel vereist dat bedrijven relevante informatie openbaar maken over hun *due diligence*-praktijken, inclusief beleid, procedures en de stappen die zijn genomen om risico's te beoordelen en te mitigeren. Dit zal belanghebbenden als investeerders, consumenten en maatschappelijke organisaties in staat stellen weloverwogen beslissingen te nemen en bedrijven verantwoordelijk te houden voor hun daden.

Vooralsnog is de CS3D nog niet definitief aangenomen door het Europees parlement. Belangrijke controversiële kwesties betreffen onder meer de reikwijdte van de toepasbaarheid, wettelijke aansprakelijkheid en handhaving, uitdagingen voor het MKB en de complexiteit van de toeleveringsketen. Deze kwesties worden tijdens het wetgevingsproces nog steeds besproken en onderhandeld. Hoewel er geen definitieve stemming meer verwacht wordt in 2023, brengt de CS3D bedrijven al wel in gang om hun *due diligence* op duurzaamheidsgebied gedegener in te richten en er transparanter over te rapporteren.

6 Sectorvergelijking

De deelnemende organisaties aan de Transparantiebenchmark hebben zichzelf kunnen indelen in een van de 16 sectoren. De dynamiek en uitdagingen verschillen per sector, wat een analyse van de score per sector relevant maakt. De sectoren vertonen verschillen in de gemiddelde score en het percentage nul-scores. Een lage gemiddelde score zegt iets over de transparantie van de sector, maar niet noodzakelijkerwijs iets over de prestaties op het gebied van MVO.

Zoals in 2021 zijn er dit jaar wederom sectorspecifieke vragen opgenomen. Deze zijn door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Panel van Deskundigen, Jury en EY ontwikkeld en door verscheidene stakeholders gevalideerd. Voor deze vragen kunnen organisaties een maximum van 5 punten behalen.

Sector	Gemiddelde relatieve score* 2023	Gemiddelde relatieve score* 2021	Percentage nul-score 2023	Percentage nul-score 2021
Transport	55,3%	61,3%	42%	42%
Retail	48,0%	51,4%	67%	67%
Technologie	47,8%	48,4%	67%	67%
Energie, olie en gas	47,5%	52,1%	47%	49%
Consumentenproducten	44,7%	46,1%	87%	84%
Banken & Verzekeraars	44,3%	48,9%	19%	24%
Bouw & Maritiem	44,2%	45,1%	35%	39%
Voedsel & Dranken	37,6%	43,1%	61%	55%
Industriële goederen	36,1%	37,1%	55%	67%
Dienstverlening	34,9%	40,7%	37%	41%
Vastgoed	33,5%	40,4%	0%	10%
Media	31,7%	24,5%	57%	60%
Handelsmaatschappij	26,3%	17,7%	71%	74%
UMC's & universiteiten	20,0%	24,9%	13%	13%
Pharma	19,6%	20,0%	58%	62%
Overig	14,2%	22,4%	52%	52%

*Zonder nul-scores

Net als voorgaande jaren heeft de Transportsector de hoogste gemiddelde relatieve score met 55,3%.

De gemiddelde relatieve score van alle organisaties is dit jaar 37,6% en het gemiddelde percentage nul-scores ligt op 48,0%.

Ook dit jaar zien we weer grote verschillen tussen de sectoren. Zo heeft 87,0% van de organisaties in de sector Consumentenproducten een nul-score, terwijl 0% van de organisaties binnen de Vastgoed sector dit heeft. Daarnaast zijn er ook grote verschillen in gemiddelde scores. Het verschil in gemiddelde score tussen de hoogst scorende (Transport) en laagst scorende (Handelsmaatschappij) sectoren is ruim 41 (relatieve) punten.

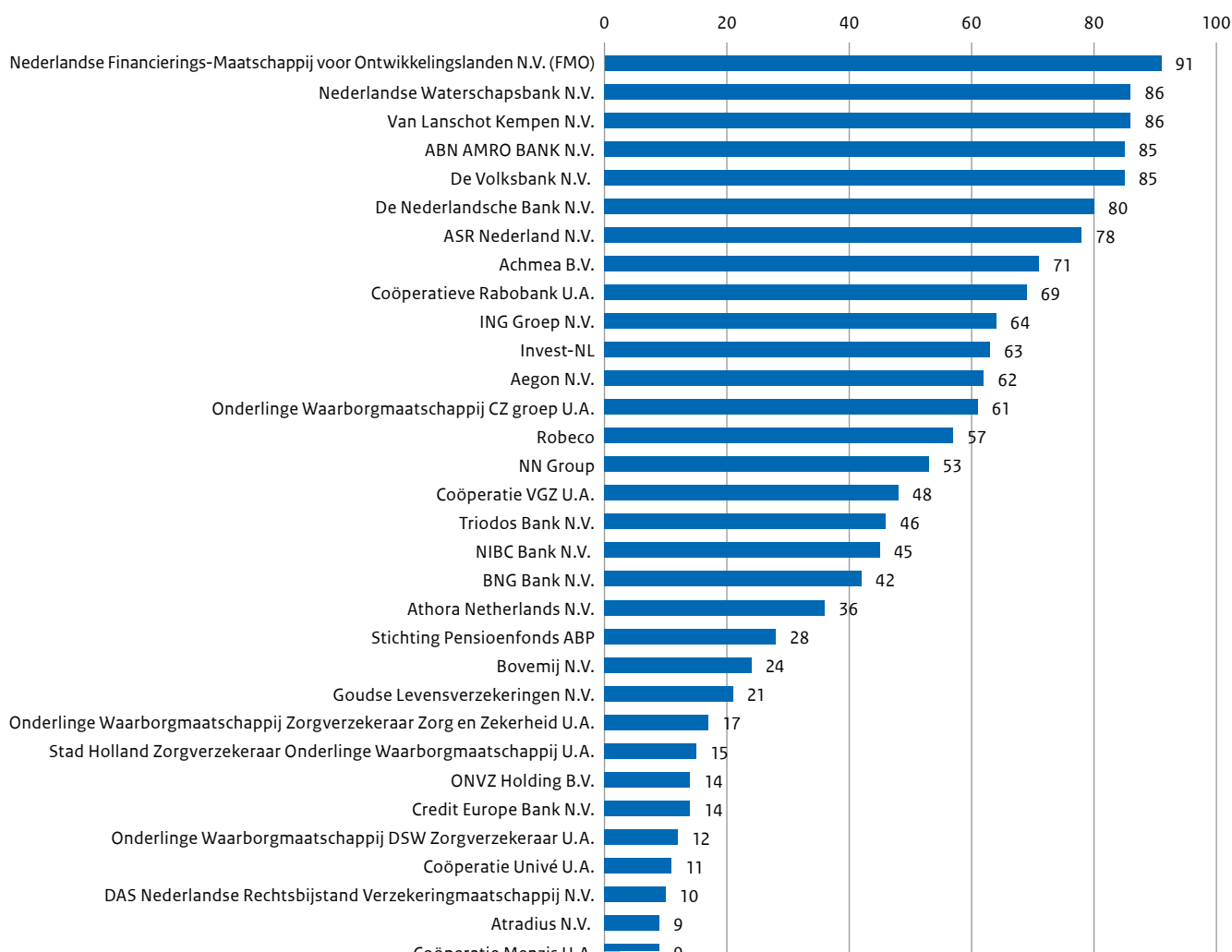
0% - 20%	20% - 35%	35% - 45%	45% - 60%
<p>Bezemwagen</p> <p>UMC's & universiteiten, Pharma, Overig</p>	<p>Achterblijvers</p> <p>Dienstverlening, Vastgoed, Media, Handelsmaatschappij</p>	<p>Peloton</p> <p>Consumentenproducten, Banken & Verzekeraars, Bouw & Maritiem, Voedsel & Dranken, Industriële goederen</p>	<p>Koplopers</p> <p>Transport, Retail, Technologie, Energie, olie en gas</p>

6.1 Banken & Verzekeraars

Gemiddeld scoren de Banken & verzekeraars hoger dan het voorgaande jaar. De gemiddelde relatieve score is gedaald van 48,9% naar 44,3%. Daarnaast zien we dat het aantal organisaties binnen de sector is gestegen naar 42. Het aantal organisaties met een positieve score is gestegen en we zien dan ook een afnemend aantal organisaties met nul-score.

Deze sector heeft veel deelnemers met een hoge score. Zo zijn er 13 bedrijven met een score hoger dan 60% en behoren 6 organisaties van deze sector tot de kopgroep. FMO heeft met een score van 91% zilver gescoord.

Aantal organisaties:	42
Aantal nul-scores:	8
Aantal organisaties met score:	34
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	44,3%
Percentage nul-scores:	19,0%
Aantal nieuwkomers:	3

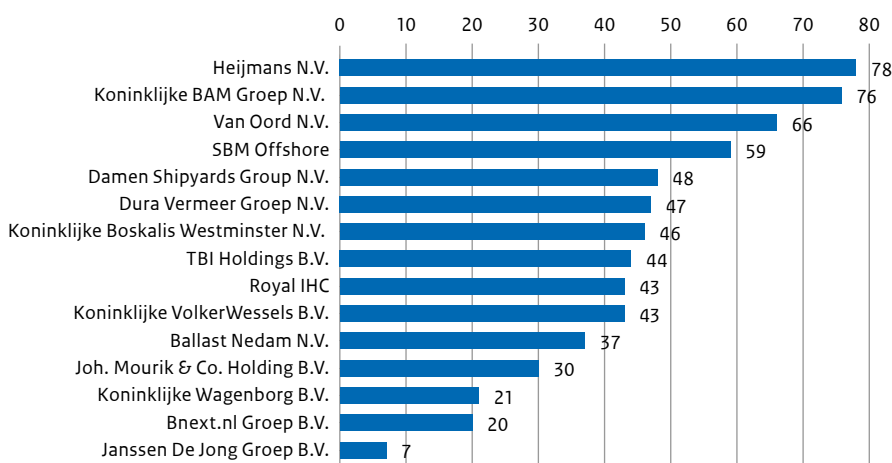

6.2 Bouw & Maritiem

De ‘Bouw & Maritiem’ sector heeft met een gemiddelde relatieve score van 44,2% een redelijk constant resultaat behaald. In 2021 had de sector een gemiddelde relatieve score van 45,1%.

De hoogste score binnen deze sector is behaald door Heijmans waarmee het bedrijf zich nog net in de kopgroep positioneert op plaats nummer 21.

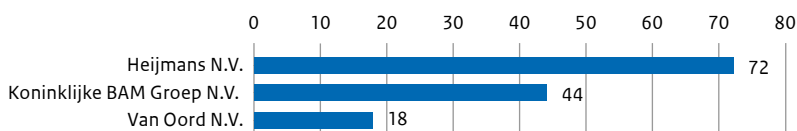
Aantal organisaties:	23
Aantal nul-scores:	8
Aantal organisaties met score:	15
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	44,2%
Percentage nul-scores:	34,8%
Aantal nieuwkomers:	0

6.3 Consumentenproducten

De score van de sector ‘Consumentenproducten’ is ten opzichte van 2021 licht gedaald van 46,1% naar 44,7%. Daarnaast zien we dat het aantal organisaties is gedaald en ook het aantal organisaties met een positieve score is gedaald ten opzichte van 2021. Het percentage nul-scores is gestegen naar 87,0% waarmee de sector het hoogste percentages aan nul-scores heeft.

Aantal organisaties:	23
Aantal nul-scores:	20
Aantal organisaties met score:	3
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	44,7%
Percentage nul-scores:	87,0%
Aantal nieuwkomers:	0

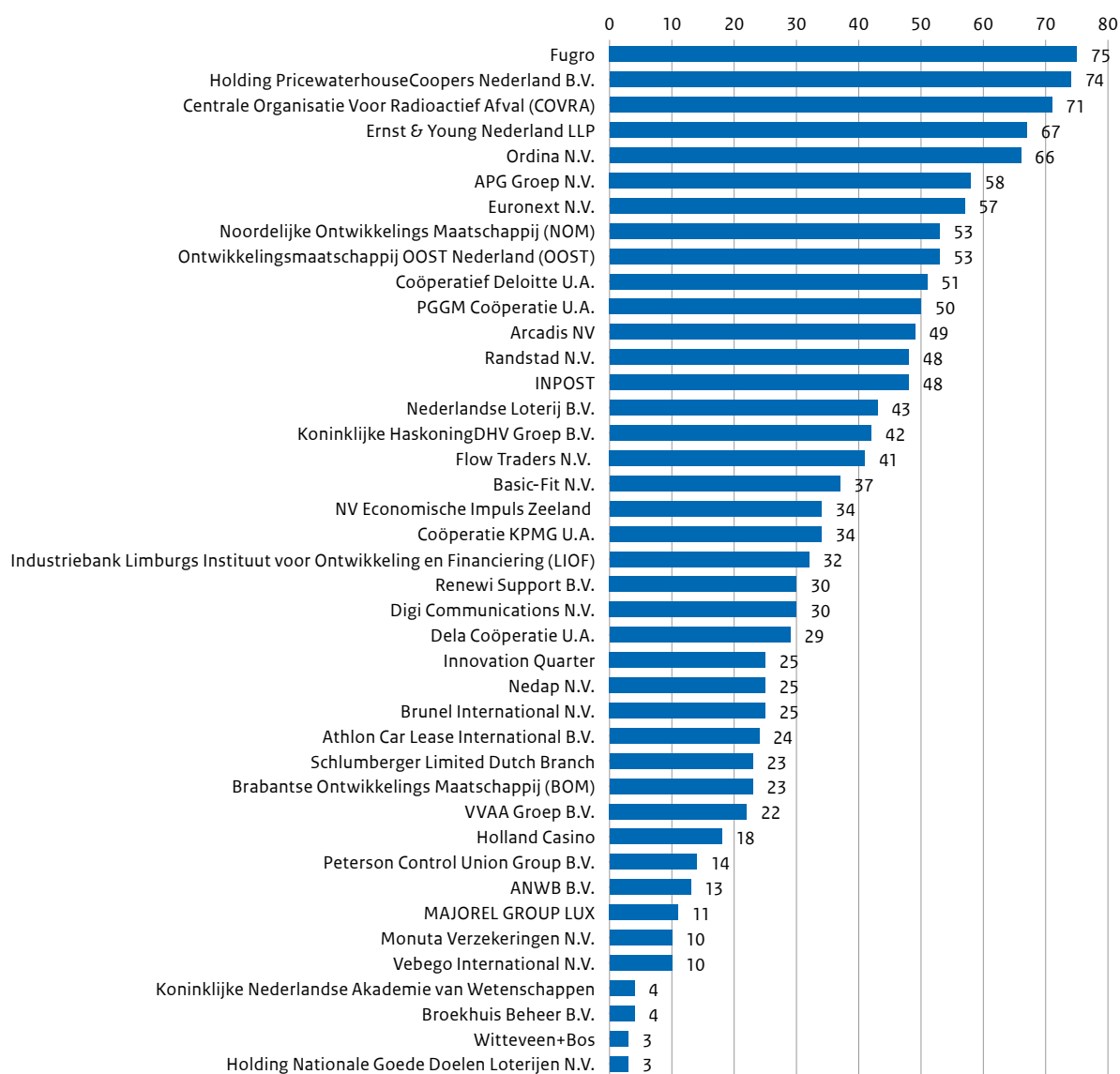

6.4 Dienstverlening

De ‘Dienstverlening’ sector is, net zoals voorgaande jaren, een van de grootste sectoren in de Transparantiebenchmark van 2023 op basis van het totaal aantal organisaties én het aantal organisaties met een score. Met een gemiddelde relatieve score van 34,9% scoort de sector net onder het gemiddelde van 37,9%. Daarnaast is een daling van ongeveer 6% in sector score te zien ten opzichte van 2019.

Geen van de organisaties binnen de sector behoort tot de kopgroep en het percentage nul-score is 36,9%.

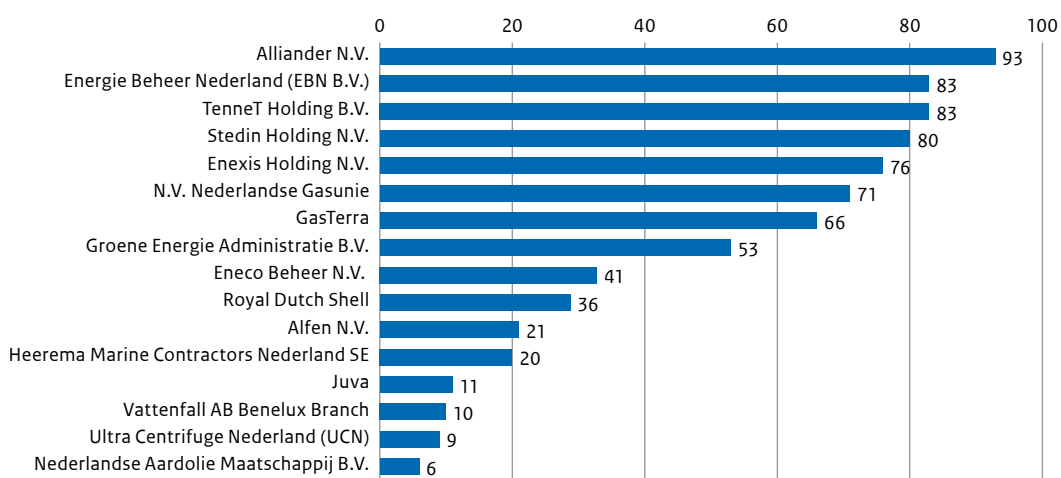
Aantal organisaties:	65
Aantal nul-scores:	24
Aantal organisaties met score:	41
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	34,9%
Percentage nul-scores:	36,9%
Aantal nieuwkomers:	4

6.5 Energie, Olie & Gas

De gemiddelde relatieve score van de 'Energie, Olie & Gas' sector daalt in de Transparantiebenchmark van 2023 maar weet als sector nog wel de vierde plek te behouden met een gemiddelde relatieve score van 47,5%. Daarnaast is de sector sterk vertegenwoordigd in de top 22 met een totaal van 5 organisaties waarvan Alliander de eerste plaats heeft bemachtigd. Een consistente score ten opzichte van de resultaten in 2021.

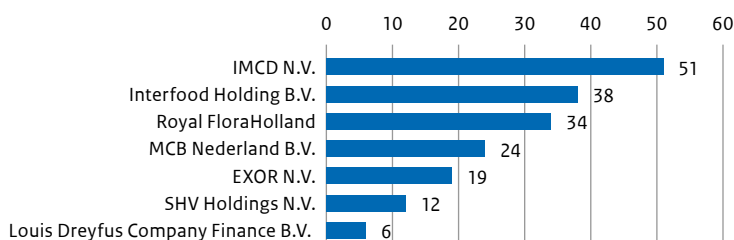
Aantal organisaties:	30
Aantal nul-scores:	14
Aantal organisaties met score:	16
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	47,5%
Percentage nul-scores:	46,7%
Aantal nieuwkomers:	0

6.6 Handelsmaatschappij

Met een score van 26,3% is 'Handelsmaatschappij' sector dit jaar niet langer de laagst scorende sector. De score is met ruim 8% gestegen ten opzichte van 2021 en het percentage nul-scores is gedaald: 70,8% van de organisaties heeft geen score behaald.

Aantal organisaties:	24
Aantal nul-scores:	17
Aantal organisaties met score:	7
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	26,3%
Percentage nul-scores:	70,8%
Aantal nieuwkomers:	0

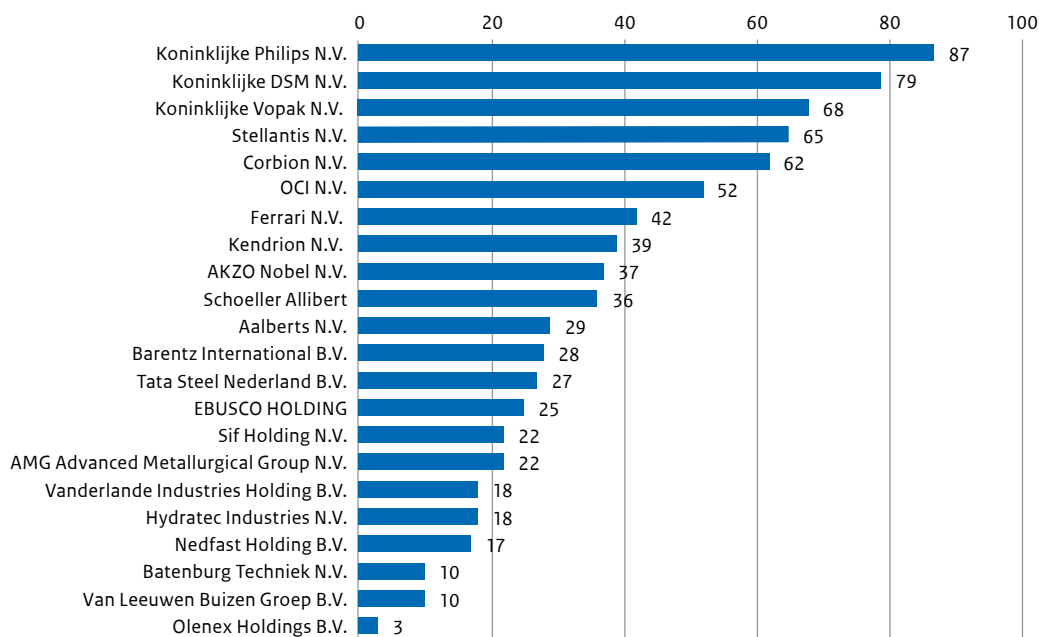

6.7 Industriële goederen

Samen met de sector 'Dienstverlening' en 'Voedsel en Dranken' behoort de 'Industriële goederen' sector tot de grootste sector in de Transparantiebenchmark van 2023 wat betreft het totaal aantal organisaties. Het aantal organisaties is ten opzichte van vorig jaar toegenomen.

Met een score van 86,8% is de grootste uitblinker van de sector Koninklijke Philips N.V.. Met deze score heeft de organisatie de derde plek behaald.

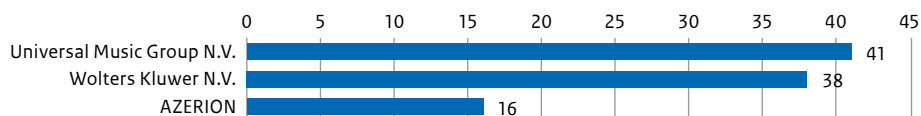
Aantal organisaties:	49
Aantal nul-scores:	27
Aantal organisaties met score:	22
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	36,1%
Percentage nul-scores:	55,1%
Aantal nieuwkomers:	2

6.8 Media

De sector 'Media' is de sector met het laagst aantal scorende organisaties, slechts drie organisaties hebben een positieve score behaald in de Transparantie benchmark van 2023.

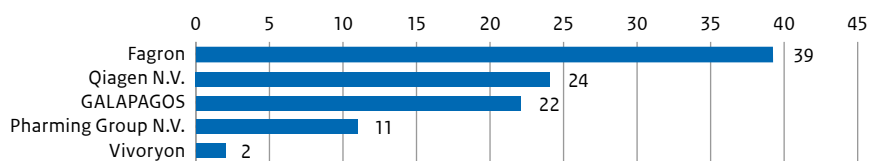
Aantal organisaties:	7
Aantal nul-scores:	4
Aantal organisaties met score:	3
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	31,7%
Percentage nul-scores:	57,1%
Aantal nieuwkomers:	2

6.9 Pharma

Naast de 'Media' sector, heeft ook de sector 'Pharma' een klein aantal scorende organisaties. De sector heeft met 19,6% een van de laagste gemiddelde relatieve scores in de Transparantie benchmark van 2023.

Aantal organisaties:	12
Aantal nul-scores:	7
Aantal organisaties met score:	5
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	19,6%
Percentage nul-scores:	58,3%
Aantal nieuwkomers:	0

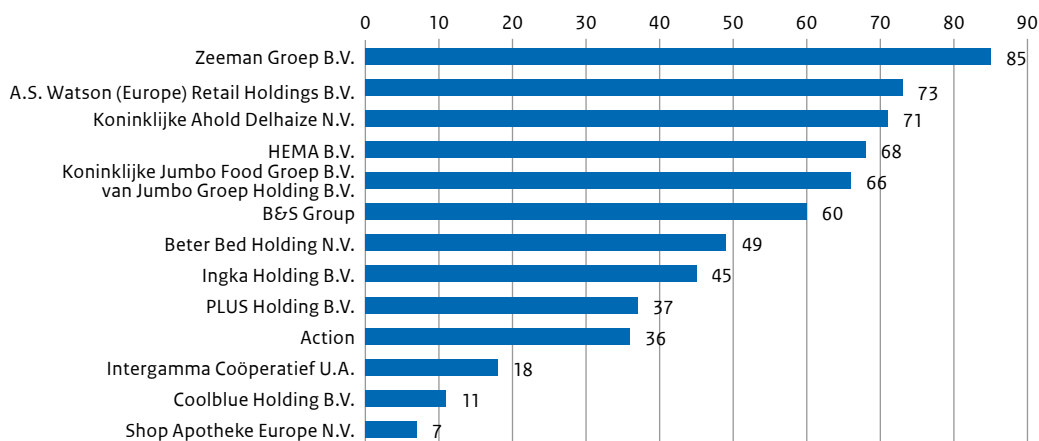
6.10 Retail

Met een gemiddelde score van 48,0% laat de 'Retail' sector een lichte daling zien ten opzichte van 2021. Hiermee staat de sector op de tweede plaats wat betreft gemiddelde relatieve scores.

Het aantal nul-scorende bedrijven is gelijk gebleven ten opzichte van 2021. Met 66,7% van de organisaties zonder score ligt dit boven het gemiddelde.

Zeeman is de hoogstscorende organisatie binnen de 'Retail' sector en terug zien in de top 10.

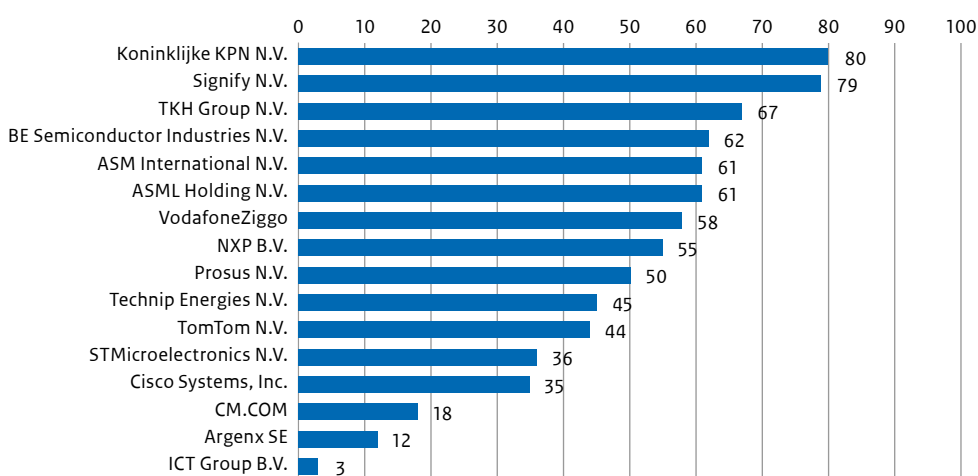
Aantal organisaties:	39
Aantal nul-scores:	26
Aantal organisaties met score:	13
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	48,0%
Percentage nul-scores:	66,7%
Aantal nieuwkomers:	0

6.11 Technologie

Bij de 'Technologie' sector zien we een soortgelijke ontwikkeling als bij de sector 'Retail'. Zowel de gemiddelde relatieve score als het percentage nul-scores is ongeveer gelijk gebleven. Verschil tussen beide sectoren is de aanwezigheid van een additionle organisatie in de 'Technologie' sector welke behoort tot de kopgroep en daarmee een plek in de top 22 heeft ingenomen.

Aantal organisaties:	49
Aantal nul-scores:	33
Aantal organisaties met score:	16
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	47,8%
Percentage nul-scores:	67,3%
Aantal nieuwkomers:	3

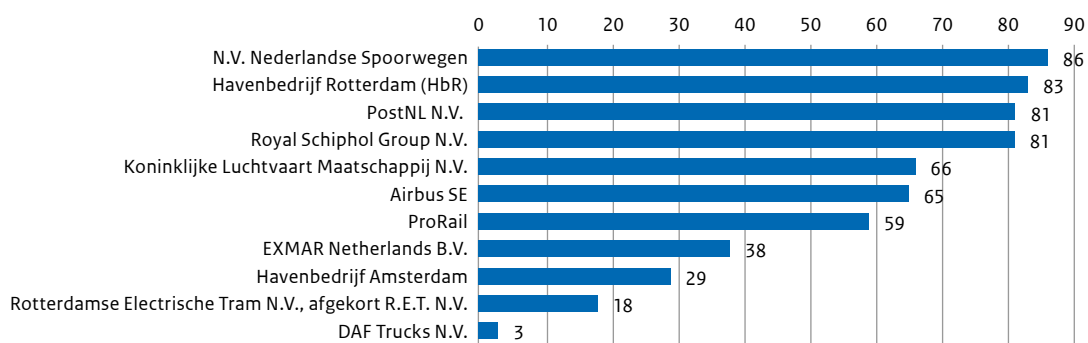

6.12 Transport

De 'Transport' sector laat wederom de hoogste gemiddelde relatieve score zien. Waar de sector voor de Transparantie-benchmark van 2021 bovenaan stond met een score van 61,3%, zien we dat deze dit jaar gedaald is naar een hoogte van 55,3%. Het aantal organisaties met een score is hierbij gelijk gebleven aan 2021.

In totaal zien we 4 organisaties terug in de kopgroep.

Aantal organisaties:	19
Aantal nul-scores:	8
Aantal organisaties met score:	11
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	55,3%
Percentage nul-scores:	42,1%
Aantal nieuwkomers:	1

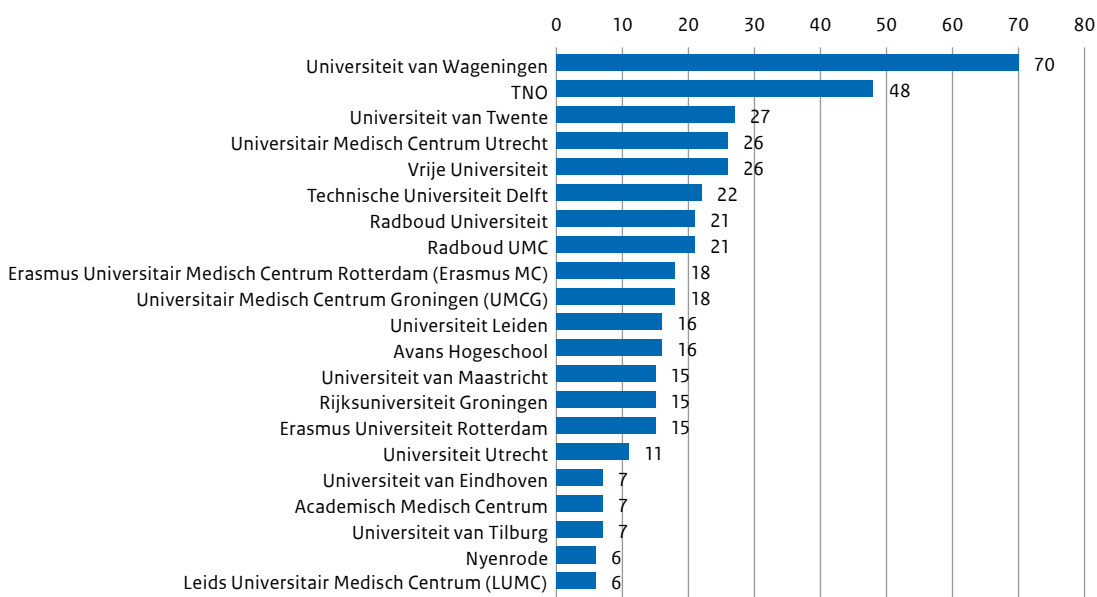

6.13 UMC's en universiteiten

De sector 'UMC's en universiteiten' behoort met een gemiddelde relatieve score van 20,0% tot de achterblijvers van het speelveld.

Afgezien van een daling van de gemiddelde score zijn weinig verschillen te zien ten opzichte van de resultaten in 2019. De sector heeft, gelijk aan voorgaande jaren, een van de laagste percentage nul-scores behaald.

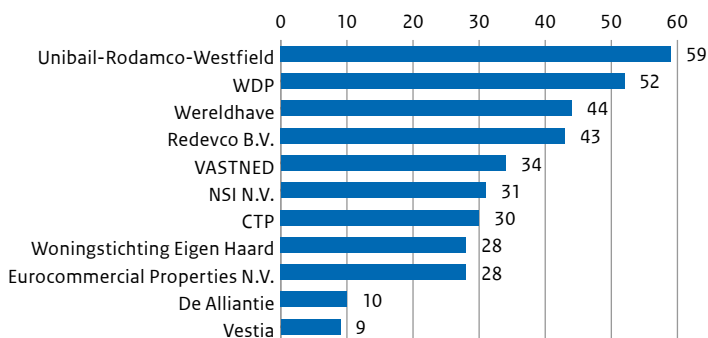
Aantal organisaties:	24
Aantal nul-scores:	3
Aantal organisaties met score:	21
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	20,0%
Percentage nul-scores:	12,5%
Aantal nieuwkomers:	0

6.14 Vastgoed

De 'Vastgoed' sector behoort tot een van de kleinere sectoren van de Transparantiebenchmark 2023. Met een gemiddelde relatieve score van 33,5% scoort de sector gemiddeld. Ten opzichte van 2021 zien we een toename in het aantal organisaties met een score. De sector heeft geen nul-scorende organisaties en daarmee dit jaar het laagste percentage nul-scores. Daarmee is deze sector zeer evenwichtig verdeeld met veel gemiddeld scorende individuele organisaties.

Aantal organisaties:	11
Aantal nul-scores:	0
Aantal organisaties met score:	11
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	33,5%
Percentage nul-scores:	0,0%
Aantal nieuwkomers:	1

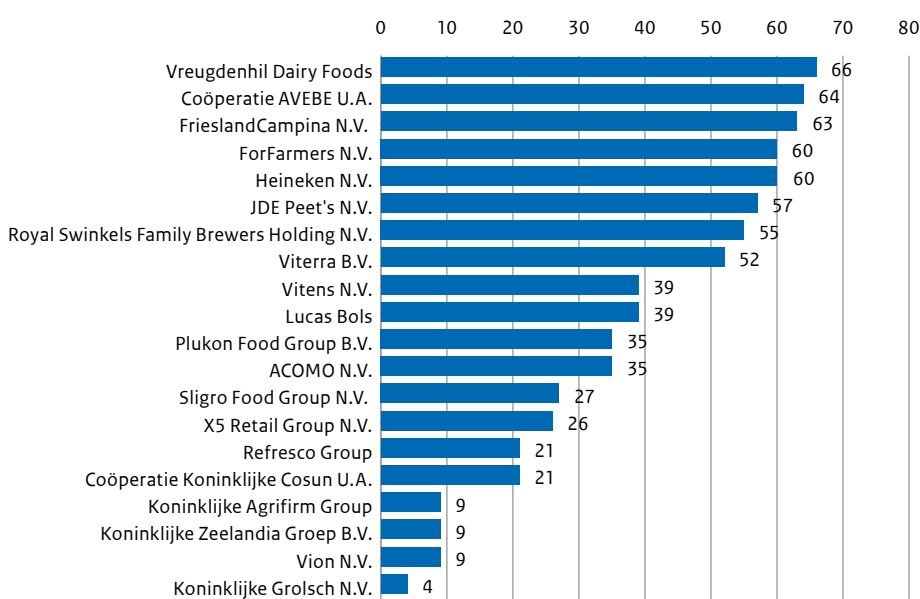
6.15 Voedsel & Dranken

De ‘Voedsel & Dranken’ sector behoort met een score van 37,6% tot een duidelijke middenmoter.

Het aantal nul-scorende organisaties is licht gestegen ten opzichte van 2021. Waar in 2021 54,9% van de organisaties geen score heeft behaald, is dat nu 60,8%. Hiermee zit de sector boven het gemiddelde aantal nul-scores.

Dit jaar heeft geen van de scorende organisaties een plek in de top 20 behaald. De hoogst scorende organisatie binnen de sector volgt op plaats 38.

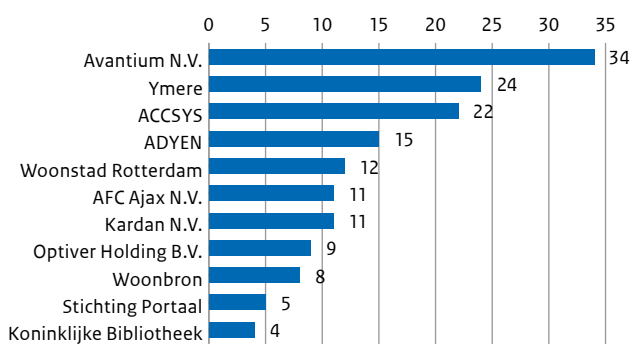
Aantal organisaties:	51
Aantal nul-scores:	31
Aantal organisaties met score:	20
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	37,6%
Percentage nul-scores:	60,8%
Aantal nieuwkomers:	1

6.16 Overig

Een aantal bedrijven vallen niet direct onder een specifieke categorie. Derhalve is ook een categorie ‘Overig’ opgesteld in de Transparantiebenchmark van 2023 waarin de organisaties welke een positieve score hebben behaald zijn opgenomen. Met een relatieve gemiddelde score van 14,2% scoren de organisaties in de categorie ‘Overig’ het laagst van alle sectoren. De hoogst behaalde score binnen deze categorie komt met 34% wel dicht bij het gemiddelde.

Aantal organisaties:	23
Aantal nul-scores:	12
Aantal organisaties met score:	11
Gemiddelde score (exclusief nul-scores):	14,2%
Percentage nul-scores:	52,2%
Aantal nieuwkomers:	1

6.17 Nul-scorende organisaties

De groep nul-scores bestaat uit de organisaties die wel onderdeel uitmaken van de onderzoeksgroep, maar een nul-score hebben op de Transparantiebenchmark 2023. Deze nul-score kan op verschillende manieren tot stand zijn gekomen, namelijk:

- I. Het niet kosteloos en publiek beschikbaar stellen van het verslag.
- II. Het niet tijdig uitbrengen van een verslag.
- III. Een verslag op groepsniveau zonder dat daarnaar vanuit een verslag van de Nederlandse entiteit verwezen wordt en zonder dat deze organisatie zich heeft aangemeld voor de groepsverslagenregeling.
- IV. De organisatie scoort nul punten, doordat er aan geen van de criteria wordt voldaan.

Overzicht verloop nul-scores	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2019	2021	2023
Totaal aantal deelnemers:	469	577	460	409*	461*	483*	477*	487*	486*	491*
Aantal nul-scores:	236	352	200	165	216	231	224	247	251	242
Percentage nul-scores (%):	50,32	61,01	43,48	40,34	46,85	47,83	46,96	51,33	51,65*	49,29*

* Deze aantallen zijn excl. de organisaties die opgenomen zijn voor de internationale groepsverslagen regeling.

In totaal hebben 242 van de 491 bedrijven een nul-score behaald. Er zijn 18 nieuwe bedrijven bij gekomen in de onderzoeksgroep van 2023. In 2023 behaalt 16,67% van de nieuwkomers een nul-score. Zie bijlage 7.2 voor de lijst van nieuwkomers.

De meeste organisaties met een nul-score zijn te vinden in de sector 'Technologie'; 33 bedrijven in deze sector hebben een nul-score. In 2021 waren de meeste nul-scorende bedrijven in de sector 'Industriële goederen' te vinden. Dit waren toen 33 organisaties. De sector met het hoogste percentage nul-scorende bedrijven is dit jaar hetzelfde gebleven. Waar vorig jaar de sector 'Consumentenproducten' met 84% de grootste was, is de sector nu leidend met 87%. In deze sector behaalden slechts drie bedrijven een score. Een nul-score op de Transparantiebenchmark betekent niet dat een organisatie niet maatschappelijk verantwoord onderneemt. Het betekent uitsluitend dat de organisatie hier niet transparant over is. Zie voor een overzicht van de organisaties met een nul-score bijlage 7.3.

7 Bijlagen

7.1 Panel van Deskundigen en Jury

Het Panel van Deskundigen bestaat uit de volgende leden:

- I. voorzitter: dhr. Giuseppe van der Helm, directeur Coöperatie Leren voor Morgen;
- II. dhr. Marhijn Visser, Secretaris Internationale Economische Zaken bij VNO-NCW - MKB-Nederland;
- III. dhr. Paul Hurks, directeur internationale zaken bij de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA);
- IV. dhr. Jos Reinhoudt, senior kennismanager MVO Nederland;
- V. dhr. Gerhard Schuil, docent onderzoeker Integrated Reporting, Onderzoek en Ethiek op Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN);
- VI. mevr. Charlotte Linnebank, mede oprichter en Executive director van Stichting Questionmark en QM intelligence BV;
- VII. dhr. Rene Orij; Universitair Hoogleraar aan Nyenrode bij het Center for Corporate Reporting, Finance & Tax;
- VIII. mevr. Sandra Pellegrom, nationaal coördinator Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's)
- IX. mevr. Angeliqwe Laskewitz, algemeen directeur VBDO

De Jury die de genomineerde verslagen van de Transparantiebenchmark beoordeelt en daaruit de winnaar van De Kristalprijs kiest, bestaat uit de volgende leden:

- I. voorzitter: mevr. Monika R. Milz
- II. lid: mevr. Petri Hofsté
- III. lid: dhr. Martin Hoogendoorn

7.2 Nieuwkomers

Argenx SE
AZERION
Bovemij N.V.
CM.COM
Coöperatie TVM U.A.
CTP
Davide Campari-Milano N.V.
Digi Communications N.V.
EBUSCO HOLDING
EXMAR Netherlands B.V.
Ferrari N.V.
INPOST
MAJOREL GROUP LUX
NIO
SnowWorld N.V.
Stichting Portaal
Technip Energies N.V.
Universal Music Group N.V.

7.3 Organisaties met een nul-score

2 Sisters Europe B.V.	Bracamonte B.V.
A. Hak Construction B.V.	Brand Loyalty Group B.V.
Aan de Stegge Verenigde Bedrijven B.V.	Brenntag Nederland B.V.
Abbott Holdings B.V.	Brocacef Groep N.V.
AbbVie Logistics B.V.	BSH Huishoudapparaten B.V.
Accell Group N.V.	Bunge Loders Croklaan Group B.V.
Accenture B.V.	C.P. Pharmaceuticals International C.V.
Acer Europe B.V.	Canon Europa N.V.
Addasta Holding B.V.	Cargill B.V.
Adecco Nederland Holding B.V.	Catom B.V.
ADG dienstengroep B.V.	Center Parcs Europe N.V.
Admidex B.V.	Centric Holding B.V.
AerCap Holdings N.V.	Citco Bank Nederland N.V.
Agfa NV - Dutch Branch	Cloetta Holland B.V.
AHP Manufacturing B.V.	CNH Industrial N.V.
Alliance Healthcare Nederland B.V.	Coca-Cola European Partners Nederland B.V.
Allianz Nederland Groep N.V.	COFCO International Netherlands B.V.
Aperam	Continental Bakeries Holding B.V.
Apollo Tyres B.V.	Coöperatie Coforta U.A.
ARAG SE Nederland	Coöperatieve Mosadex U.A.
ARCELOR MITTAL SA	Copaco N.V.
AS Adventure Holding B.V.	Core Laboratories N.V.
ASICS Europe B.V.	Corendon Holiday Group B.V.
Astellas B.V.	CRH Nederland B.V.
Bacardi-Martini B.V.	CZAV
Baker Hughes (Nederland) B.V.	Danone Baby and Medical Nutrition B.V.
BASF Nederland B.V.	Davide Campari-Milano N.V.
Bidfood B.V.	De Haan Minerale Oliën B.V.
BMW Nederland B.V.	De Hoop Terneuzen B.V.
BNP Paribas SA, Netherlands Branch	De MandemakersGroep Holding B.V.
Bosal Nederland B.V.	de Persgroep Nederland B.V.
Bosch Security Systems B.V.	Deli Home Holding B.V.
Bose Products B.V.	Dell Global B.V.
Boston Scientific Group plc	Denkavit Internationaal B.V.
BP Europa SE - BP Nederland	Denso Europe B.V.

Detailresult Groep N.V.	Hitachi Construction Machinery (Europe) N.V.
Diversey Europe Operations B.V.	Hoogvliet B.V.
DOW Benelux B.V.	Hoogwegt Groep B.V.
Draka Holding B.V.	Huawei Technologies Coöperatief U.A.
Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider (DC ANSP)	Hunkemöller International B.V.
Dutch Flower Group B.V.	Hunter Douglas N.V.
Eastman Chemical B.V.	IBM Nederland B.V.
ECOM Cocoa Holdings B.V.	Inalfa Roof Systems Group B.V.
EG Holdings B.V.	InBev Nederland N.V.
Emil Frey Nederland N.V.	Infosys Limited
ENGIE Energie Nederland N.V.	Ingram Micro B.V.
Enviem Oil Nederland Bv	InterGen N.V.
Epson Europe B.V.	Inter-Sprint Banden B.V.
Ergo Versicherung AG, branch office The Netherlands	Intertrust Group
Eriks N.V.	Jan Zandbergen B.V.
Essent N.V.	Kawasaki Motors Europe N.V.
Eureteo B.V.	Koninklijke A-ware Food Group B.V.
Euro Pool System International B.V.	Koninklijke De Heus B.V.
Ewals Holdings B.V.	Kuehne + Nagel N.V.
Facilicom Services Group	Kuwait Petroleum Europe B.V.
Foot Locker Europe B.V.	KYOCERA Document Solutions Europe B.V.
FOOX Groothandelsorganisatie	Lekkerland Beheer N.V.
Forbo NL Holding B.V.	Lidl
Fortenova Group TopCo B.V.	Lohomij B.V.
Fujitsu Technology Solutions (Holding) B.V.	LP Group B.V.
G4S Beheer B.V.	LyondellBasell Industries N.V.
Genzyme Europe B.V.	Maastricht UMC+
Goedhart en Borgesius Holding B.V.	MACSTEEL INTERNATIONAL HOLDINGS B.V.
GrandVision	ManpowerGroup Netherlands B.V.
Gunvor International B.V.	Marktplaats B.V.
H.J. Heinz Supply Chain Europe B.V.	Mars Nederland B.V.
Hametha B.V.	McCain Europa B.V.
Handelsveem Beheer B.V.	Meatpoint B.V.
Harvest House	Mediq Holding B.V.
Hendrix Genetics B.V.	Medtronic Trading NL B.V.
Hewlett-Packard The Hague B.V.	Merck Sharp & Dohme B.V.
Hexion B.V.	Metro Distributie Nederland B.V.

Mirage Retail Group	Rockwool B.V.
Mitsubishi Electric Europe B.V.	Royal Terberg Group B.V.
Mitsubishi Turbocharger and Engine Europe B.V.	Saba Bank Resources (Saba Bank)
Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	Saba Statia Cable System (SSCS)
Nestlé Nederland B.V.	SABIC International Holdings B.V.
NetApp B.V.	Samskip Multimodal B.V.
Netflix International Holdings B.V.	Samsung Electronics Europe Logistics B.V.
Neways Electronics International N.V.	SAP Nederland B.V.
NIO	Schenker Logistics Nederland B.V.
Nokia Solutions and Networks B.V.	Sdu Uitgevers B.V.
Nouryon Coöperatief U.A.	Sensata Technologies Holland B.V.
Office Depot International B.V.	Siemens Nederland
Oilinvest (Netherlands) B.V.	Sime Darby Oils Zwijndrecht Refinery B.V.
Olympia Nederland B.V.	SITA N.V.
Omron Europe B.V.	SnowWorld N.V.
ONLY Stores Holland B.V.	SPAR Holding B.V.
Open Universiteit	SPIE Nederland B.V.
Orangina Schweppes Holding B.V.	St. Clair B.V.
Oranjewoud N.V.	Stage Entertainment B.V.
Ortec International B.V.	Starbucks Manufacturing EMEA B.V.
Oxbow Netherlands Coöperatieve U.A.	Strukton Groep N.V.
Paridaans en Liebrechts B.V.	SUEZ Recycling & Recovery Netherlands B.V.
PB Holding N.V.	Svenska Handelsbanken AB (publ) Nederland
Perfetti Van Melle Group B.V.	Sweco Nederland Holding BV
Philip Morris Investments B.V.	Tech Data Nederland B.V.
Plantronics B.V. (nu Poly)	Telegraaf Media Groep N.V.
Pon Holdings B.V.	Tennessee Acquisition Holding B.V.
PP Groep Katwijk B.V.	Tesla Motors Netherlands B.V.
PZEM N.V.	The Greenery B.V.
RELX Group N.V.	The Royal Bank of Scotland N.V.
Remeha Group B.V.	T-Mobile Netherlands Holding B.V.
Rensa Groep B.V.	TNT Express Nederland B.V.
Ricoh Europe SCM B.V.	Tommy Hilfiger Europe B.V.
Rijk Zwaan Zaadteelt en Zaadhandel B.V.	TP Vision Europe B.V.
RLG Europe B.V.	Trafigura Beheer B.V.
Roba Metals	Transdev Nederland Holding N.V.
Rockwell Automation B.V.	TUI Nederland Holding N.V.

UCC Coffee Benelux B.V.
Under Armour Europe B.V.
Uniper Benelux N.V.
Universiteit van Amsterdam
Van Beek Group BV
Van den Ban Autobanden B.V.
Van Drie Holding B.V.
Van Merksteijn Steel Holding B.V.
Van Rooi Meat B.V.
Van Wijnen Groep N.V.
Varo Energy B.V.
VDL Groep B.V.
VEON Holdings B.V.
Vimetco N.V.
VINCI Energies Netherlands B.V.
Volvo Car Nederland B.V.
Wensink Automotive B.V.
Winair
Xerox Investments Europe B.V.
Yamaha Motor Europe N.V.
Yanmar Europe B.V.
Yara Sluiskil B.V.

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
www.rvo.nl

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | december 2023

Publicatienummer: RVO-274-2023-BR-INT

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.